

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Význam opravných položek z pohledu účetnictví a daní z příjmů
Importance of Adjustments from Accounting and Income Tax Point of View

Student: Petr Miczka

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2016

Zadání bakalářské práce

Student:

Petr Miczka

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

6202R049 Účetnictví a daně

Téma:

Význam opravných položek z pohledu účetnictví a daní z příjmů
Importance of Adjustments from Accounting and Income Tax Point of View

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Charakteristika a význam opravných položek a pohledávek
  3. Postup tvorby a použití opravných položek z účetního a daňového hlediska
  4. Analýza a vyhodnocení tvorby opravných položek v konkrétní společnosti
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

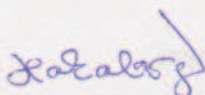
- DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Meritum Účetnictví podnikatelů 2015*. 12. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 544 s. ISBN 978-80-7478-689-1.
- PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi: praktická řešení a vzory: daňová a účetní problematika: vybraná související ustanovení*. Olomouc: ANAG, 2009. 111 s. ISBN 978-80-7263-534-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 06.05.2016

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

---

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracoval samostatně. Přílohy č. 1, 2, 3, 4 dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnil.

V Ostravě dne 6.5.2016

.....
Petr Miczka

Obsah

1 Úvod.....	5
2 Charakteristika a význam opravných položek a pohledávek.....	7
2.1 Zákon o účetnictví a účetní zásady.....	7
2.1.1 Zásada věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví	8
2.1.2 Zásada opatrnosti a oceňování v historických cenách	8
2.1.3 Inventarizace	9
2.1.4 Účetní závěrka	10
2.2 Prováděcí vyhláška k podvojnému účetnictví č. 500/2002 Sb.	10
2.3 České účetní standardy	11
2.3.1 Český účetní standard č. 005.....	11
2.3.2. Český účetní standard č. 019.....	12
2.4 Pohledávky	13
2.4.1 Pohledávky z hlediska účetnictví.....	13
2.4.2 Oceňování pohledávek	14
2.4.3 Doba splatnosti pohledávek	15
2.4.4 Vliv pohledávek na daň z příjmů	16
2.5 Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů	16
2.5.1 Opravné položky z hlediska daně z příjmů.....	17
2.6 Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.	18
2.6.1 Pohledávky nabyté postoupením	20
2.6.2 Bankovní opravné položky	21
2.7 Promlčení pohledávek	21
2.7.1 Uznání závazku.....	22
2.8 Význam opravných položek.....	23
3 Postup tvorby a použití opravných položek z účetního a daňového hlediska	25

3.1 Zrušení opravných položek.....	26
3.2 Opravné položky v účetních výkazech.....	26
3.2.1 Vliv opravných položek na výsledek hospodaření.....	29
3.3 Opravné položky k dlouhodobému majetku.....	29
3.4 Opravné položky k zásobám	32
3.5 Opravné položky k finančnímu majetku	35
3.6 Opravné položky k pohledávkám.....	37
3.6.1 Účetní opravné položky k pohledávkám.....	38
3.6.2 Zákonné opravné položky k pohledávkám	39
4 Analýza a vyhodnocení tvorby opravných položek v konkrétní společnosti ..	46
4.1 Popis společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s.....	46
4.2 Dlouhodobý hmotný majetek	47
4.3 Finanční majetek	48
4.4 Zásoby.....	48
4.5 Pohledávky	49
4.6 Analýza vývoje stavu a struktury účtů opravných položek	50
4.7 Vyhodnocení tvorby opravných položek a dodržení účetních zásad	51
5 Závěr	53
Seznam použité literatury.....	55
Seznam zkratk	58
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1 Úvod

Ve světě podnikání a obchodních společností se může skrývat mnoho potenciálních rizik a pochybností, které mohou jejich existenci ohrozit. Obchodními společnostmi a podnikateli by tato rizika neměla být podceňována a jejich výskytu by mělo být vhodnými prostředky předcházeno. Jedním z možných rizik může být nadhodnocení majetku evidovaného v účetnictví nezohledněním jeho snížené skutečné hodnoty. Nadhodnocením majetku dochází k porušení účetní zásady věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví a tím k neposkytnutí zcela pravdivých informací uživatelům účetních výkazů. Účetní zásady mají svůj základ v zákoně o účetnictví a představují základní soubor pravidel, kterým se účetní jednotky povinně řídí. Určitý prostor k nadhodnocení majetku naopak může poskytovat zásada oceňování v historických cenách, která má v účetnictví i přesto své opodstatnění.

Nástrojem účetnictví k zohlednění dočasného snížení hodnoty majetku jsou opravné položky. Jejich tvorba vyplývá zejména z účetní zásady opatrnosti. Použitím opravných položek může účetní jednotka v účetnictví zobrazit předvídaná rizika či budoucí ztráty plynoucí ze znehodnocení majetku využívaného k ekonomickým činnostem. Vytváření opravných položek není mezi účetními jednotkami příliš oblíbenou činností, neboť ve většině případů představují daňově neuznatelný náklad. K vytváření těchto opravných položek tak přistupují zejména společnosti, jejichž účetní závěrka je povinně ověřována auditorem. Výjimkou v podobě daňově uznatelného nákladu jsou však opravné položky k pohledávkám, vytvořené dle zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu. Opravné položky k pohledávkám proto zpravidla tvoří převážnou část vytvářených opravných položek.

Práce je rozdělena do tří kapitol. V první části práce je pozornost věnována obecné charakteristice opravných položek, účetním zásadám a pojmům spojených s opravnými položkami a rovněž právním předpisům upravujícím používání opravných položek. Součástí první kapitoly je také charakteristika pohledávek a přiblížení právních skutečností spojených s opravnými položkami k pohledávkám. Druhá kapitola práce popisuje zejména postup při tvorbě opravných položek k majetkové struktuře účetní jednotky, včetně názorných příkladů a daňové hledisko tvorby opravných položek k pohledávkám. Poslední část je zaměřena na analýzu opravných položek a používaných účetních zásad v účetních výkazech společnosti

VÍTKOVICE STEEL, a. s., následovanou posouzením správnosti postupu při jejich tvorbě.

Cílem práce je vyhodnotit opravné položky z účetního a daňového hlediska nejen jako celek, ale i podrobný popis a srovnání jednotlivých druhů opravných položek, postupů a důvodů jejich tvorby, dále pak ověření, zda jsou dle těchto poznatků opravné položky vytvářeny i v konkrétní společnosti, včetně rozboru výše a struktury opravných položek vytvořených k jednotlivým druhům majetku.

Při vypracování práce byla použita metoda popisu, komparace, analýzy a syntézy.

2 Charakteristika a význam opravných položek a pohledávek

Potřeba používání opravných položek v české účetní soustavě je spojena se zásadou oceňování majetku v historických cenách, které představují částku peněz, vynaloženou na pořízení daného majetku. Jeho cena je tak v účetnictví vyjádřena tržní cenou v době jeho pořízení. Ceny na trhu však nejsou stálé. Mohou klesat nebo se zvyšovat a ocenění majetku v účetnictví tak neodráží jeho aktuální cenu na trhu. Dočasný pokles ceny majetku lze v účetnictví nepřímo zachytit tvorbou opravných položek a přiblížit cenu vedenou v účetnictví k aktuální tržní ceně.

Tvorba opravných položek však tento problém zcela neřeší, neboť nezachycuje neustálý vývoj cen, nýbrž změnu ocenění k datu uzavírání účtů. Přesto však opravné položky přispívají k zohlednění skutečné ceny, umožňují zachytit předpokládaný vývoj cen a rovněž slouží k účetnímu zobrazení předvídaných rizik, ztrát či nejistoty.

Důvodem k tvorbě opravných položek je však většinou zjištěná snížená hodnota majetku, která není trvalého charakteru. V praxi se může jednat například o případy, kdy sezónní zboží není včas prodáno, kdy dojde k poškození dlouhodobého majetku, který lze opravit, nebo situace, kdy může dojít ke vzniku nedobytné pohledávky. Tyto skutečnosti je v účetnictví třeba zachytit pomocí opravných položek, aby majetek, jenž je v rozvaze vykazován, nebyl nadhodnocen a byl tak splněn požadavek věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví. Dojde-li v budoucnu například k prodeji tohoto sezónního zboží, opravě dlouhodobého majetku nebo úhradě pohledávky, přistoupí účetní jednotka ke zrušení opravných položek a ocenění majetku se vrátí na původní hodnotu. Použitím opravných položek v účetnictví tedy dochází k zachycení přechodného snížení hodnoty majetku a tím i věrnému a poctivému zobrazení ocenění majetku.

2.1 Zákon o účetnictví a účetní zásady

Zákon o účetnictví (ZoÚ) je základním právním předpisem, kterým se subjekty, označené v jeho první části jako účetní jednotky (ÚJ) musí řídit. „*Účetní jednotky, které vedou účetnictví v plném rozsahu, nebo ve zjednodušeném rozsahu, účtují podvojnými zápisy o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků včetně dluhů a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření.*“¹

---

¹ Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví

Zákon o účetnictví ve svých jednotlivých ustanoveních obsahuje většinu obecných zásad pro vedení účetnictví a sestavování účetní závěrky. S tvorbou opravných položek je několik těchto zásad spojeno.

2.1.1 Zásada věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví

Zásadou nadřazenou a značně se dotýkající tématu opravných položek je zásada věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví a finanční situace podniku a její náplň je v zákoně o účetnictví popsána zejména v § 7 a § 8. Podle ZoÚ je zobrazení věrné tehdy, jestliže obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, který je přitom zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo na základě tohoto zákona. K poctivému zobrazení by měly být použity účetní metody způsobem, který vede k dosažení věrnosti. V případě, že by účetní jednotka mohla volit mezi více možnostmi dané účetní metody a zvolená možnost by zastírala skutečný stav, ukládá ZoÚ povinnost zvolit jinou možnost, která skutečnému stavu odpovídá.

„Účetní jednotky jsou povinny dodržovat při vedení účetnictví zejména směrnou účtovou osnovu, uspořádání a označování položek účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky, obsahové vymezení těchto závěrek, účetní metody, podmínky předávání a přebírání účetních záznamů a ostatní podmínky vedení účetnictví stanovené prováděcími právními předpisy.“² Prováděcím právním předpisem je myšlena prováděcí vyhláška k podvojnému účetnictví, kterou jsou mimo jiné upraveny i účetní metody, zejména způsoby oceňování a jejich použití včetně postupů tvorby a použití opravných položek. Prováděcí vyhlášce je věnována jedna z následujících podkapitol.

2.1.2 Zásada opatrnosti a oceňování v historických cenách

Neméně důležitou zásadou dotýkající se opravných položek je zásada opatrnosti, jež vyplývá zejména z § 25 ZoÚ, podle kterého by měly účetní jednotky brát v úvahu všechna předvídatelná rizika a možné ztráty, týkající se majetku a závazků, které jí jsou známy do okamžiku sestavování účetní závěrky a také všechna snížení hodnoty bez ohledu na výsledek hospodaření. Účetní jednotka tak musí k tvorbě opravných položek přistoupit bez ohledu na to, jak jejich tvorba ovlivní výši daně z příjmů, či zda výsledkem hospodaření bude zisk nebo ztráta. Zásadu

---

² Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví

opatrnosti je třeba zohlednit při oceňování majetku a pasiv. Jedním z nástrojů k dodržení této zásady jmenovaných v § 26 zákona o účetnictví jsou opravné položky, které jsou dále definovány jako přechodné snížení hodnoty majetku. Pokud by na základě inventarizace zásob bylo zjištěno, že prodejní cena snížena o náklady spojené s prodejem je nižší, než cena, která byla použita pro ocenění v účetnictví, je dle § 26 nutné ocenit zásoby v účetnictví a účetní závěrce touto nižší cenou.

Jak již bylo v této práci dříve zmíněno, jedním z důvodů nutnosti tvorby opravných položek v účetnictví je i zásada oceňování v historických cenách. Dle této zásady je majetek v účetnictví zachycen v ceně, za kterou byl pořízen.

2.1.3 Inventarizace

Zákonem o účetnictví je problematika inventarizace upravena § 29 a § 30. *Pilátová (2015) inventarizaci popisuje jako proces, kdy účetní jednotka provádí zjišťování skutečného stavu veškerého majetku a závazků a ověřuje, zda tento skutečný stav odpovídá stavu majetku a závazků v účetnictví a zda se například nevyskytují důvody pro účtování o opravných položkách. ZoÚ ukládá účetním jednotkám povinnost prokázat provedení inventarizace u veškerého majetku a závazků po dobu 5 let po jejím provedení. Inventarizace je prováděna k datu sestavování účetní závěrky jako řádná či mimořádná, ta je dále zákonem o účetnictví označena jako periodická.*

Účetní jednotky mají možnost provádět i inventarizaci průběžnou, avšak pouze u zásob, u nichž účtují podle druhů nebo podle míst jejich uložení nebo hmotně odpovědných osob, a dále u dlouhodobého hmotného movitého majetku, jenž vzhledem k funkci, kterou plní v účetní jednotce, je v soustavném pohybu a nemá stálé místo, kam náleží. Termín tohoto způsobu inventarizace závisí na rozhodnutí účetní jednotky. Každý druh zásob a uvedeného hmotného majetku musí být tímto způsobem inventarizován alespoň jednou za účetní období. Tvorba opravných položek tak nemusí probíhat nutně jen při sestavování účetní závěrky a některé opravné položky tak mohou být účetní jednotkou vytvořeny či zrušeny na základě průběžné inventarizace i v průběhu účetního období.

Inventura je částí inventarizace, kdy dochází ke zjišťování skutečných stavů majetku a závazků a tyto zjištěné skutečné stavy jsou účetní jednotky povinny zaznamenat v inventurních soupisech. Zákon o účetnictví dovoluje zjišťování těchto stavů:

- fyzickou inventurou u majetku, u kterého lze vizuálně zjistit jeho existenci, například měřením, počítáním, nebo
- dokladovou inventurou u závazků a majetku, u kterého nelze vizuálně zjistit jeho existenci, a to včetně jiných aktiv, jiných pasiv a skutečností účtovaných v knize podrozvahových účtů. Účetní jednotky tak mohou využít účetní záznamy, prokazující existenci majetku.

2.1.4 Účetní závěrka

Pilátová (2015) charakterizuje účetní závěrku jako výstup účetnictví a zhodnocení celoroční práce účetních. Přesnějším vysvětlením tohoto pojmu však je spíše proces sestavení účetních výkazů. Dle § 18 Zákona o účetnictví je účetní závěrka nedílným celkem, tvořeným:

- rozvahou (bilancí),
- výkazem zisku a ztráty,
- přílohou, která doplňuje a vysvětluje některé informace obsažené v účetních výkazech.

Účetní závěrka je sestavována k rozvahovému dni, tedy ke dni uzavírání účetních knih. Součástí účetních závěrek vybraných účetních jednotek a obchodních společností, které nejsou malou nebo mikro účetní jednotkou, musí navíc být přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu. Rozsah a způsob sestavování účetní závěrky včetně obsahového vymezení některých položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty je součástí právního předpisu č. 500/2002 Sb., který je též označován jako prováděcí vyhláška k podvojnému účetnictví.

2.2 Prováděcí vyhláška k podvojnému účetnictví č. 500/2002 Sb.

Druhým právním předpisem, dotýkajícím se tématu opravných položek, je vyhláška č. 500/2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.³

Pomocí § 55 této vyhlášky je blíže specifikován postup tvorby a použití opravných položek. Opravné položky se vytvářejí k účtům majetku v případech snížení ocenění majetku v účetnictví prokázaném na základě inventarizace, a to pouze pokud toto snížení ocenění majetku v účetnictví není trvalého charakteru, či

---

³ Vyhláška č. 500/2002 Sb.

není vyjádřeno jiným způsobem (např. reálnou hodnotou). Účetní jednotky jsou povinny posuzovat výši a odůvodněnost vytvořených opravných položek.

Jejich tvorba probíhá účtováním na vrub nákladů. V případě neprokázání opodstatněnosti jejich výše na základě inventarizace, se naopak zruší, čím sníží účtováním ve prospěch nákladů. Účty opravných položek nemohou mít aktivní zůstatek, jsou tedy účty pasivními a jejich zůstatek tedy musí být vždy na straně dal. Jak již bylo zmíněno, opravné položky představují snížení hodnoty majetku, nelze je proto tvořit na zvýšení této hodnoty.

Vyhláškou je zmíněna možnost tvořit opravné položky k pohledávkám podle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Pohledávky jsou jedinou částí majetkové struktury, ke které lze za podmínek stanovených tímto zákonem tvořit opravné položky, které jsou nákladem (výdajem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

2.3 České účetní standardy

Kromě zákona o účetnictví a jeho prováděcí vyhlášky jsou opravné položky upraveny i Českými účetními standardy (ČÚS), které Ministerstvo financí ČR vydává za účelem dosažení souladu při používání účetních metod a pro zajištění vyšší míry srovnatelnosti účetních závěrek. Tyto standardy blíže popisují účetní metody a postup účtování.

2.3.1 Český účetní standard č. 005

Problematika opravných položek je obsažena v Českém účetní standardu č. 005 – Opravné položky. Standardem je popsán postup tvorby a použití opravných položek včetně vymezení složek majetku, ke kterým lze opravné položky vytvářet. Účtům opravných položek jsou tak v závislosti na podobě majetku, ke kterému jsou opravné položky vytvářeny, přiřazeny účtové skupiny.

O tvorbě opravných položek k dlouhodobému nehmotnému a hmotnému majetku se účtuje na vrub příslušného účtu účtové skupiny 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti souvztažně s příslušnými účty účtové skupiny 09 – Opravné položky k dlouhodobému majetku. Opravné položky k odpisovanému dlouhodobému majetku, jehož užitná hodnota se běžně snižuje opotřebením, se tvoří v případech, kdy je jeho užitná hodnota zjištěná

při inventarizaci výrazně nižší, než je jeho ocenění v účetnictví po odečtení oprávek, a toto snížení hodnoty nelze považovat za definitivní (za snížení trvalého charakteru).

O tvorbě opravných položek k zásobám se účtuje na vrub příslušného účtu účtové skupiny 55 - Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky provozních nákladů souvztažně s příslušnými účty účtové skupiny 19 - Opravné položky k zásobám.

O tvorbě opravných položek ke krátkodobému finančnímu majetku se účtuje na vrub příslušného účtu účtové skupiny 57 – Rezervy a opravné položky ve finanční oblasti souvztažně s příslušnými účty účtové skupiny 29 – Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku.

O tvorbě opravných položek k pohledávkám se účtuje na vrub příslušného účtu účtové skupiny 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti souvztažně s příslušnými účty účtové skupiny 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování. Výše opravné položky, vytvářené podle zákona o rezervách nebo nad jeho rámec, nesmí přesáhnout účetní hodnotu pohledávky na rozvahovém účtu, k níž je opravná položka tvořena. V případech, ve kterých bude opravná položka vytvořena ve výši 100 % hodnoty nepromlčené pohledávky s výjimkou pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení, může být tato pohledávka odepsána a opravná položka k ní zrušena. Takto odepsaná pohledávka se dále sleduje na podrozvahových účtech s výjimkou těch pohledávek, u kterých došlo k jejich zániku. V případě, že se při inventarizaci závazků zjistí, že jejich částka je vyšší než jejich výše v účetnictví, nevytvářejí se opravné položky, ale zvýšení se zaúčtuje přímo na účtu závazků se souvztažným zápisem na vrub příslušného účtu nákladů.⁴

Je-li majetek, k němuž byly vytvořeny opravné položky, prodáván, je dle standardu nutné tyto opravné položky zrušit vyúčtováním ve prospěch příslušného nákladového účtu.

2.3.2. Český účetní standard č. 019

Cílem Českého účetního standardu č. 019 je stanovení základních postupů účtování nákladů a výnosů za účelem docílení souladu při používání účetních metod

---

⁴ Český účetní standard č. 005 – Opravné položky

účetními jednotkami.⁵ K účelům tvorby opravných položek je standardem určena zejména souvztažnost účtů účtových skupin k tvorbě a částečnému či plnému rozpouštění opravných položek. Nákladové účty opravných položek jsou zařazeny do skupin:

- 55 - Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti,
- 57 - Rezervy a opravné položky ve finanční oblasti.

Standardem je doplněna i souvztažnost nákladového účtu opravných položek ve finanční oblasti a účtu opravných položek k dlouhodobému finančnímu majetku.

2.4 Pohledávky

Kadlec (2015) pohledávku definuje jako právo fyzické nebo právnické osoby (věřitele) požadovat na druhé osobě (dlužníkovi) plnění, vzniklé z určitého závazkového vztahu a dále uvádí, že pohledávka vzniká nejčastěji na základě hmotné nebo nehmotné dodávky, či na základě smlouvy a zaniká nejčastěji vyrovnaním závazku dlužníkem. Vznikem pohledávky u věřitele dochází zároveň ke vzniku závazku na straně dlužníka a jeho povinnosti tohoto závazku dostát.

2.4.1 Pohledávky z hlediska účetnictví

Vznik pohledávek, zejména těch z obchodních vztahů, je v účetnictví zpravidla spojen se vznikem výnosů, jež vstupují do základu daně z příjmů. Takové pohledávky bývají na základě vystavených faktur účtovány na stranu má dáti (MD) účtu pohledávek a na stranu dal (D) příslušného účtu výnosů.

Obsahové vymezení pohledávek v účetnictví a postup jejich účtování jsou obsahem Českého účetního standardu č. 017 - Zúčtovací vztahy. *Cílem tohoto standardu je stanovit podle zákona o účetnictví a jeho prováděcí vyhlášky základní postupy účtování zúčtovacích vztahů za účelem docílení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami.*⁶ K účtování pohledávek jsou směrnou účtovou osnovou určeny účty 3. účtové třídy. Účty pohledávek jsou dále zařazeny do účtových skupin 31, 33, 34, 35, 37 a 38. V rámci trojciferných syntetických účtů jsou přidáním dalších čísel vytvářeny analytické účty za účelem zajištění členění těchto

---

⁵ Český účetní standard č. 019 – Náklady a výnosy

⁶ Český účetní standard č. 017 – Zúčtovací vztahy

účtu podle potřeb účetní závěrky, požadavků právních předpisů a případně dalších potřeb účetní jednotky.

V 31. účtové skupině – pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé) nalezneme pohledávky z obchodních vztahů, jež jsou nejběžnějším typem pohledávek a jsou nejčastěji účtovány na základě vystavených faktur nebo obchodních smluv na účtu 311. V této účtové skupině se dále účtují pohledávky za eskontovanými cennými papíry. Jedná se o směnky, které se účetní jednotka rozhodla předat k eskontu bance namísto čekání do doby splatnosti směnky a dochází tak ke změně směnečné pohledávky na pohledávku vůči bance za eskontovanou směnku, přičemž se tato operace zachytí na účtu 313. V účtové skupině 31 dále nalezneme účty poskytnutých záloh sloužících pro vedení záloh, které účetní jednotka poskytla dodavateli a ostatní pohledávky, které svou povahou neodpovídají předešlým pohledávkám. O tom jaké pohledávky budou na účtu ostatních pohledávek vedeny, je nejčastěji určeno interním předpisem účetní jednotky.

Účtová skupina 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi obsahuje mimo účtů pohledávek také účty závazkové. Z účtů pohledávek jsou to Pohledávky za zaměstnanci (335) a Zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění (336). Pohledávky za zaměstnanci mohou vznikat například ve spojitosti s předpisem náhrady škody odpovědnému zaměstnanci či vyúčtováním služebních cest. Na účtu zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění jsou účetní jednotkou vedeny pohledávky za správou sociálního zabezpečení a zdravotními pojišťovnami.

Pohledávky za finančními institucemi státu lze nalézt ve skupině 34, pohledávky za společníky ve skupině 35, pohledávky z prodeje podniku či z vkladu do obchodní společnosti se zachytí na účtech skupiny 37 – Jiné pohledávky a závazky, dohadné účty aktivní nalezneme v účtové skupině 38.

Mimo 3. Účtovou třídu se účty pohledávek rovněž nacházejí v účtových skupinách 05 – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek a 06 – Dlouhodobý finanční majetek, kde účetní jednotka vede dlouhodobé zápůjčky a úvěry.

2.4.2 Oceňování pohledávek

Oceňování pohledávek, stejně jako ostatních aktiv, je přesně regulováno zákonem o účetnictví. Důvodem je především snaha o zamezení ovlivňování hodnoty

majetku v účetních výkazech a tím možného zkreslení obrazu účetnictví. Pro ocenění pohledávek se v závislosti na jejich charakteru používá více způsobů ocenění. Pohledávky se při jejich vzniku oceňují jmenovitou hodnotou. Okamžikem vzniku pohledávky může být například dodání zboží či poskytnutí služby. Při nabytí za úplatu nebo vkladem se pohledávky ocení pořizovací cenou (PC). Do pořizovací ceny pohledávky lze zahrnout i náklady s ní přímo spojené, kterou může být například provize za zprostředkování či náklady na znalecké ocenění. U pohledávek, vyjádřených v cizí měně, je ke dni uskutečnění účetního případu nebo ke dni sestavování účetní závěrky k přepočtu používán pevný nebo denní kurs České národní banky (ČNB).

Pohledávky, účetní jednotkou nabyté a určené k obchodování, musí být podle zákona o účetnictví ke dni účetní závěrky oceněny reálnou hodnotou. Reálnou hodnotu pohledávky lze určit například na základě znaleckého posudku. K takto oceněným pohledávkám už není dovoleno opravné položky tvořit.

2.4.3 Doba splatnosti pohledávek

Z pohledu účetnictví se pohledávky řadí mezi oběžná aktiva a jsou děleny dle doby jejich splatnosti. Pohledávky s dobou splatnosti do jednoho roku jsou označovány jako krátkodobé. Dlouhodobými pohledávkami jsou naopak nazývány ty pohledávky, jejichž doba splatnosti přesahuje dobu jednoho roku, přičemž je doba splatnosti určena ke dni jejího vzniku. Účty pohledávek bývají v účetnictví dle doby jejich splatnosti rozlišeny syntetickou či analytickou evidencí. Doba splatnosti pohledávky je určující zejména při účetní uzávěrce, kdy je však nutné brát v úvahu dobu, která zbývá do splatnosti, na jejímž základě jsou pohledávky v rozvaze roztrženy v aktivech do položek C.II.1 Dlouhodobé pohledávky a C.II.2 Krátkodobé pohledávky.

U pohledávek s uplynulou lhůtou splatnosti dochází k poklesu jejich hodnoty z důvodu zvětšující se pravděpodobnosti jejich neuhrazení. Dle požadavků účetních zásad, musí tuto změnu hodnoty pohledávek účetní jednotka vhodně zachytit. Pokud existuje šance, že nepromlčená pohledávka bude v budoucnu uhrazena, nejedná se o snížení hodnoty trvalého charakteru a mělo by být zachyceno pomocí opravné položky. V situaci, kdy neexistuje možnost, že pohledávka bude uhrazena, se jedná o trvalé snížení hodnoty pohledávky. V praxi se může například jednat o pohledávky promlčené nebo situace, kdy je dlužník nekontaktní. K promítnutí této skutečnosti do

účetnictví by účetní jednotka měla pohledávku odepsat. „*Pojem „odpis pohledávky“ představuje přímé snížení její hodnoty např. na účtu 311 s promítnutím odepsané částky do nákladů. Tento krok je nevratný, nelze už počítat s tím, že by se částečně odepsaná pohledávka na aktivním účtu vrátila do původní hodnoty*“ (Bařinová a Vozňáková, 2007, s. 77). Odpis pohledávky může být za dodržení podmínek stanovených § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů daňově uznatelným nákladem.

2.4.4 Vliv pohledávek na daň z příjmů

Jak již bylo zmíněno dříve, vznik pohledávky je v účetnictví zpravidla účtován dle charakteru pohledávky na příslušný účet pohledávek a souvztačně na příslušný výnosový účet. Zvyšováním sumy výnosů účetní jednotky dochází zároveň ke zvyšování jejího účetního výsledku hospodaření, kterým je rozdíl mezi sumou jejich nákladů a výnosu, a tím i ke zvyšování základu daně. Není-li pohledávka dlužníkem uhrazena, dochází ke zdanění výnosu, který však pro účetní jednotku nebyl příjmem. Na výdaj, kterým bude daň z příjmů uhrazena, tak nebudou použity peněžní prostředky, které by věřitel inkasoval při uhrazení pohledávky dlužníkem. Jednou z možností zmírnění těchto negativních daňových dopadů je tvorba opravných položek či odpis pohledávky, které jsou za dodržení podmínek stanovených zákonem o daních z příjmů považovány za náklady vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů.

2.5 Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákonem o daních z příjmů (ZDP) jsou vymezeny náklady (výdaje), které jsou tzv. daňově uznatelné. Daňově uznatelné náklady jsou ZDP označovány jako náklady vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. Tyto náklady snižují základ daně z příjmů a tím i výslednou daňovou povinnost poplatníka.

Za náklady vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů jsou § 24 odst. 2 písm. i) uznány opravné položky tvořené podle zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Daňově neuznatelné však naopak jsou opravné položky u pohledávek, které obchodní korporace nabyly na základě vkladu uskutečněného od 1. července 1996.

Výjimku zde však tvoří opravné položky k pohledávkám, které byly nabyty při přeměně obchodní společnosti či družstva, za podmínky, že pohledávka nikdy nebyla

součástí podrozvahových účtů zanikající či rozdělované obchodní korporace. Nástupnické obchodní korporaci pak je dovoleno v § 24 odst. 9 ZDP tvořit opravné položky, jako by ke změně v osobě věřitele nedošlo. Takové opravné položky lze tvořit maximálně do výše, v jaké by mohla jejich tvorbu uplatnit zanikající nebo rozdělovaná obchodní korporace.

2.5.1 Opravné položky z hlediska daně z příjmů

Opravné položky (OP) bývají veřejností často děleny na tzv. zákonné nebo též daňové a účetní opravné položky.

Zákonné opravné položky jsou za splnění podmínek daných zákonem o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů a zákonem o daních z příjmů daňově uznatelným nákladem, což znamená, že pro účely zjištění základu daně z příjmů není třeba účetní výsledek hospodaření o tyto náklady nijak upravovat. Nesmíme však zapomínat, že i jejich zrušení je daňově relevantní a naopak základ daně z příjmů zvýší. Tvorba zákonných opravných položek není povinností účetní jednotky a jejich účelem není primárně dodržení účetních zásad, ale spíše možnost daňových úspor. V praxi tak k jejich tvorbě účetní jednotky přistupují s větší iniciativou než k tvorbě tzv. účetních opravných položek. Pohledávky jsou jedinou složkou aktiv, ke které lze tyto opravné položky vytvářet.

Pohledávky však nebývají předmětem jen zákonných opravných položek, neboť ty nelze tvořit ke všem druhům pohledávek, nýbrž jen k těm popsáným zákonem o rezervách. Pokud tedy účetní jednotka vede účetnictví v plném rozsahu a eviduje pohledávky s uplynulou dobou splatnosti, u kterých existuje možné riziko, že ze strany dlužníka nebudou uhrazeny, musí z důvodu dodržení zásady opatrnosti přistoupit k vytvoření účetních opravných položek. U pohledávek, navíc vyhovujícím podmínkám tvorby zákonných opravných položek, pak může docházet ke koexistenci obou druhů vytvořených opravných položek.

Účetní opravné položky, zpravidla nazývané ostatní, nejsou podle § 25 odst. 1 písm. v) zákona o daních z příjmů daňově účinným nákladem. Výši tohoto druhu vytvořených opravných položek je zapotřebí pro účely vyčíslení základu daně z příjmů podle § 23 k účetnímu výsledku hospodaření přičíst a jejich vytváření tak daňovou povinnost poplatníka nemůže snížit. Naopak při zrušení OP účtováním ve prospěch nákladů či výnosů lze o jejich výši snížit základ daně. *Výsledek hospodaření je pro účely zjištění základu daně z příjmů upravován u právnických*

osob na řádku 40 (tvorba zvýšení ostatních OP), a na řádku 112 (snížení a zrušení OP) v druhém oddílu přiznání k dani z příjmů právnických osob. Podrobnější informace o OP je třeba dále uvést ve zvláštní příloze k přiznání. U fyzických osob (FO), které vedou účetnictví je výši vytvořených OP nutné uvést na řádku 105 (tvorba a zvýšení ostatních OP). Snížení uvedou FO na řádku 106 přílohy č. 1 přiznání k dani z příjmů fyzických osob a v tabulkách E uvedou bližší informace (Děrgel, 2016).

Účetní opravné položky tak zůstávají nástrojem k vyjádření určitého rizika, nejistoty či dočasného snížení hodnoty majetku a zejména dodržení účetních zásad. Na rozdíl od zákonných opravných položek si jejich výši a bližší postup tvorby účetní jednotka určí v interní směrnici. Náležitosti vnitropodnikové směrnice k tvorbě opravných položek jsou obsaženy v příloze č. 1 této práce.

2.6 Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

Opravné položky, které jsou zákonem o daních z příjmů považovány za daňově účinné, dále upravuje zákon č.593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (ZoR), dle kterého se takovými opravnými položkami obecně rozumí opravné položky, vytvořené k rozvahové hodnotě nepromlčených pohledávek, splatných po 31. prosinci 1994 a zaúčtované podle zákona o účetnictví. Rozvahovou hodnotou je ZoR míněna jmenovitá hodnota pohledávky či její pořizovací cena zaúčtovaná na rozvahových účtech bez vlivu změny reálné hodnoty.

Opravné položky, tvořené dle tohoto zákona, jsou právnickými osobami (PO) uplatňovány za zdaňovací období daně z příjmů právnických osob. Zdaňovacím obdobím pro fyzické osoby se pro účely tohoto zákona rozumí kalendářní rok. Při neuplatnění možné výše opravných položek dle ZoR za zdaňovací období není možné zpětně požadovat jejich uznání. Zůstatek opravných položek zjištěných na konci období, za které se podává daňové přiznání, se převádí do období následujícího.

Opravné položky uplatněné jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů musí být zaúčtovány dle zákona o účetnictví nebo musí být vedeny v daňové evidenci podle zákona o daních z příjmů. Subjekty, kterým je zákonem o účetnictví stanoveno používat pro účtování a sestavování účetní závěrky mezinárodní účetní standardy upravené právem Evropských společenství a které současně vedou prokazatelnou evidenci pohledávek, mohou rovněž tvořit opravné položky do výše

stanovené touto prokazatelnou evidencí, které jsou daňově účinným nákladem. Prokazatelnou evidencí je soupis jednotlivých pohledávek a opravných položek k nim vytvořených dle ZoR. Evidenci je nutno vést způsobem a rozsahem stanoveným zákonem o účetnictví bez vlivu Mezinárodních účetních standardů.

ZoR je povoleno tvořit tyto opravné položky pouze k pohledávkám, o kterých bylo v době jejich vzniku účtováno ve výnosech a příjem plynoucí z této pohledávky není příjmem:

- osvobozeným od daně z příjmů,
- nezahrnovaným do základu daně z příjmů,
- zahrnovaným do samostatného základu daně z příjmů,
- zahrnovaným do základu daně pro zvláštní sazbu daně.

Poplatníci daně z příjmů právnických osob mohou tvořit opravné položky k pohledávkám, o kterých bylo při jejich vzniku účtováno v souladu s právními předpisy upravujícími účetnictví snížením zaúčtovaných nákladů a tento příjem nebyl příjmem uvedeným v předešlém odstavci a k pohledávkám, o kterých bylo v důsledku oprav minulých období v souladu s právními předpisy upravujícími účetnictví účtováno rozvahově a pro účely zjištění základu daně bylo nutné o celou jejich hodnotu zvýšit výsledek hospodaření. Stejně mohou postupovat i poplatníci daně z příjmů fyzických osob u pohledávek, které byly při jejich vzniku zaúčtovány podle právních předpisů upravujících účetnictví.

Účelem těchto opravných položek je krytí ztrát z odpisu pohledávek, ke kterým jsou vytvořeny, či ke krytí rozdílu mezi jmenovitou hodnotou pohledávky a její pořizovací cenou sjednanou při postoupení postupníkovi. Opravné položky se zruší ve stejném období, ve kterém pominuly důvody, pro které byly vytvořeny.⁷

ZoR je umožněno tvořit několik druhů zákonných opravných položek, které jsou využívány širším okruhem podnikatelských subjektů. Těmito druhy jsou:

- opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení podle § 8,
- opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994 podle § 8a,
- opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh podle § 8 b,

---

⁷ Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

- opravné položky k nepromlčeným pohledávkám do 30 000 Kč podle § 8c.

I přes dříve uvedené tvrzení, vycházející z § 3 tohoto zákona, že jsou dle něho tvořené opravné položky uplatňovány za zdaňovací období, lze z ustanovení § 8, § 8a a § 8c vyvodit závěr, že zákonné opravné položky mohou být na rozdíl od účetních opravných položek tvořeny i v průběhu účetního období.

Věřitelům není s výjimkou bankovních a insolvenčních opravných položek dovoleno tvořit opravné položky k pohledávkám, pokud k dlužníkovi mají zároveň splatné dluhy a neprovedli vzájemný zápočet pohledávek. Toto ustanovení se neuplatní na část hodnoty pohledávek, jež převyšuje hodnotu dluhů zpochybněných dlužníkem, v případě zpochybnění pohledávky věřitele právním jednáním dlužníka, pokud věřitel vytváří opravné položky k pohledávkám podle § 8 a zápočet provede ke dni pravomocného ukončení řízení. Zápočet pohledávek je jednou z forem úhrady pohledávek a závazků. *„Pokud si strany vzájemně dluží plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany. K započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh. K započtení jsou způsobilé pohledávky, které lze uplatnit před soudem. Pohledávky nejisté nebo neurčité k započtení způsobilé nejsou. Promlčení pohledávky započtení nebrání, nastalo-li po době, kdy se pohledávky staly způsobilými k započtení“* jak tvrdí Kadlec (2015, s. 218).

Povoleno není tvoření opravných položek k pohledávkám, které vznikly z titulu cenných papírů a ostatních investičních nástrojů, úvěrů, zápůjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, úhrady ztráty obchodní korporace, smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů, souboru pohledávek a k pohledávkám nabytým bezúplatně. V případě, že pohledávka byla nabyta postoupením, nelze k ní tvořit opravné položky, pokud nebyla uhrazena její pořizovací cena.

2.6.1 Pohledávky nabyté postoupením

Při tvorbě opravných položek k pohledávkám nabytým postoupením je nutno dodržet několik dalších pravidel stanovených ZoR. *Při vytváření opravných položek k těmto pohledávkám je nutno vycházet z jejich pořizovací ceny, nikoliv z jmenovité hodnoty pohledávky. V účetnictví postupníka, tedy účetní jednotky, která pohledávku*

nabyla, není tato pohledávka zaúčtována do výnosů, ale i přesto lze k ní vytvářet opravné položky dle ZoR, pokud byla při svém vzniku jako výnos zaúčtována v účetnictví postupitele či v případě vícenásobného postoupení prvního postupitele a k vytváření daňově uznatelné opravné položky nebrání jiné ustanovení ZoR. V opačném případě, kdy účetní jednotka, jako postupitel postoupí pohledávku a ze strany postupníka nedošlo k úhradě, vede ji účetní jednotka jako pohledávku z titulu postoupení pohledávky, ke které lze při dodržení ostatních ustanovení tohoto zákona zákonné opravné položky vytvářet (Pilařová, 2014).

2.6.2 Bankovní opravné položky

Výjimky, v podobě povolené tvorby opravných položek k pohledávkám vzniklých z úvěrů, se dostává bankám, spořitelním a úvěrním družstvům i ostatním finančním institucím. Bankám je dovoleno tvořit opravné položky k nepromlčeným pohledávkám z úvěrů, avšak jejich celková výše za zdaňovací období nesmí přesáhnout výši 2 % ze základu, kterým je průměrný stav rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek z úvěrů vzniklých z titulu jistiny a úroku v ocenění nesníženém o opravné položky a rezervy již vytvořené a sníženém o tu část průměrného stavu rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek z úvěrů, která je zajištěna přijatými bankovními zárukami nebo pojištěna. Průměrné stavy se počítají z měsíčních zůstatků k poslednímu dni v měsíci a zůstatku k 1. lednu příslušného zdaňovacího období. Opravné položky musí být vždy přiřazeny k jednotlivým pohledávkám.

Jako daňově účinné náklady mohou spořitelní a úvěrní družstva a ostatní finanční instituce vytvářet ve zdaňovacím období opravné položky k nepromlčeným pohledávkám vzniklým z úvěrů, včetně souvisejícího příslušenství, poskytnutých těmito subjekty fyzickým osobám s bydlištěm na území členského státu Evropské unie. Úvěrem se u spořitelních a úvěrních družstev, zde míní úvěr podle zákona upravujícího spořitelní a úvěrní družstva a spotřebitelský úvěr podle zákona upravujícího spotřebitelský úvěr u ostatních finančních institucí.

Omezení a přesné podmínky, za kterých lze u těchto subjektů vytvářet opravné položky k pohledávkám z úvěrů jsou v ZoR vymezeny v § 5 a § 5a.

2.7 Promlčení pohledávek

Pojem promlčení je spojen s plynutím času a bývá často charakterizován jako oslabení práva věřitele. V případě, kdy věřitel neuplatní své právo na plnění do konce

promlčecí lhůty, toto právo na plnění nezaniká, ale věřitel ztrácí možnost jeho nuceného uplatnění za pomoci soudu. Jak již bylo řečeno, jednou z podmínek daňové uznatelnosti opravných položek k pohledávkám je skutečnost, že pohledávka není promlčena. U promlčených pohledávek je také vyloučeno jejich započtení. V případě hrozícího promlčení pohledávky je možno pohledávku odepsat před uplynutím promlčecí lhůty a vést ji na podrozvahových účtech.

Promlčení je v současné době jednotně právně upraveno zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, dle kterého je promlčecí doba pohledávek 3 roky. *Stranám je rovněž dovoleno si promlčecí lhůtu ujednat kratší i delší, nesmí však být kratší než 1 rok a delší než 15 let. Při uznání dluhu dlužníkem, se prodlužuje doba promlčení na 10 let ode dne uznání dluhu. V případě, že by v uznání byla dlužníkem určena i doba, do které splní svůj dluh, promlčí se právo za 10 let od posledního dne určené doby. Pokud věřitel uplatní v promlčecí lhůtě právo u orgánu veřejné moci, promlčecí lhůta neběží.*⁸ Promlčecí lhůty stanovené tímto zákonem se vztahují na pohledávky vzniklé na základě smluv uzavřených po 1. lednu 2014.

Promlčecí lhůty pohledávek vzniklých na základě smluv uzavřených do konce roku 2013 jsou upraveny v současné době již zrušenými zákony č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníkem pro závazkové vztahy uzavřené podle obchodního zákoníku a zákonem č. 40/1964 Sb., občanským zákoníkem pro závazkové vztahy podle něho uzavřené. Promlčecí lhůta obchodních závazkových vztahů je obchodním zákoníkem obecně stanovena na dobu čtyř let. U závazkových vztahů uzavřených dle občanského zákoníku je délka promlčecí doby tři roky a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. Na rozdíl od obchodního zákoníku je po pravomocném rozhodnutí umožněn nový běh lhůty v délce deseti let.

2.7.1 Uznání závazku

Jednou z možností zajištění pohledávek po splatnosti je uznání závazku. Význam institutu uznání závazku lze ve vztahu k opravným položkám nalézt zejména v prodloužení promlčecí lhůty pohledávek. *Uznání závazku představuje prohlášení dlužníka, kterým věřiteli potvrzuje, že svůj závazek uznává, čímž se zakládá právní domněnka, že závazek v době uznání existoval (Bařinová a Vozňáková, 2007).* Při uznání závazku dochází k přenesení důkazního břemena ze strany věřitele na dlužníka, věřitel tedy již nemusí prokazovat existenci své pohledávky jiným

---

⁸ Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

způsobem a vyvrácení této domněnky ze strany dlužníka je možné pouze v případě prokázání, že daný závazek nevznikl. Uznání závazku je však právem dlužníka, nikoli jeho povinností a tak rozhodnutí zda svůj dluh potvrdí, záleží pouze na jeho rozhodnutí. Institut uznání závazku byl dříve právně upraven dvěma předpisy, občanským a obchodním zákoníkem. Po zrušení těchto předpisů lze vymezení tohoto institutu nalézt pouze v § 2053 a § 2054 nového občanského zákoníku. Uznání závazku v písemné podobě upravuje § 2053 takto: „*Uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.*“⁹ Náležitostmi písemného uznání musí být vymezení výše závazku a určení o jaký závazek se jedná. Součástí uznání rovněž musí být označení osoby věřitele, vůle dlužníka, že závazek uznává a podpis dlužníka. Kromě písemného uznání závazku lze za uznání dluhu podle § 2054 také považovat placení úroků, které se k pohledávce vztahují či částečné plnění dluhu. Částečné plnění dluhu se dá považovat za uznání zbytku dluhu za podmínky, že lze z okolností usoudit, že takovým plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.

2.8 Význam opravných položek

Legislativní zakotvení opravných položek v zákoně o účetnictví a jeho prováděcí vyhlášce vypovídá o tom, že tvorba opravných položek je v případech na základě inventarizace zjištěného přechodného snížení hodnoty aktiv, které je z hlediska účetních jednotek dostatečně významné, jejich povinností. Přesto však bývá tvorba účetních opravných položek v praxi často opomíjena. Tvorba účetních opravných položek se mezi účetními jednotkami obecně netěší příliš velké oblibě a k jejich tvorbě často není přistupováno i záměrně. Důvodem je především skutečnost, že tvorba opravných položek snižuje účetní výsledek hospodaření a v případě účetních OP představuje daňově neuznatelný náklad, který je nutno přičítat k základu daně z příjmů. Na tvorbu účetních opravných položek tak bývá mnohdy nahlíženo jako na zbytečnou komplikaci a práci navíc.

Účetní opravné položky tak bývají tvořeny převážně účetními jednotkami, jejichž účetní závěrka je povinně ověřována auditorem. Pokud by tyto účetní jednotky opravné položky nevytvářely, přestože by se k jejich tvorbě vyskytovaly důvody, auditor by zřejmě odmítl k účetní závěrce vydat výrok, neboť by nepodávala věrný a poctivý obraz finanční situace a výkonnosti podniku.

---

⁹ Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

Podceňování tvorby opravných položek společnostmi, na které se povinnost ověření účetní závěrky auditorem nevztahuje, není příliš na místě. Nevytváření opravných položek vede ke zkreslení vypovídací schopnosti účetních výkazů. Zkreslena není jen hodnota vykazovaných aktiv, ale současně i výsledku hospodaření, jako ukazatele úspěšnosti hospodaření účetní jednotky se svými zdroji. Výsledek hospodaření snížený v důsledku tvorby opravných položek dává vedení či vlastníkům společnosti podnět k přijetí nezbytných rozhodnutí a opatření ke snížení rizika hrozícího úpadku.

Za sestavení účetní závěrky, která podává věrný a poctivý obraz v souladu s platnými právními předpisy zodpovídá statutární orgán obchodní korporace. Poté, co v platnost vstoupil nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích, došlo ke zvýšení odpovědnosti statutárních orgánů obchodních korporací. Oproti předešlé úpravě, je dle § 159 nového občanského zákoníku člen statutárního orgánu povinen vykonávat tuto funkci nejen s péčí řádného hospodáře, ale i s nezbytnou loajalitou, potřebnými znalostmi a pečlivostí. Podle § 53 zákona o obchodních korporacích je osoba, jež porušila povinnost péče řádného hospodáře povinna obchodní korporaci vydat prospěch, který v souvislosti s takovým jednáním získala. Pokud obchodní korporaci vznikla v souvislosti s takovým jednáním újma, může ji dle smlouvy uzavřené s povinnou osobou vypořádat. V zájmu členů statutárních orgánů obchodních korporací by tak tvorba OP neměla být opomíjena.

Pozornost účetních jednotek by měla být zaměřena zejména na opravné položky k pohledávkám. Ty by měly být tvořeny k pohledávkám i v případech, kdy se nejedná o daňový náklad. Neuhrazené pohledávky mohou představovat ohrožení likvidity společnosti a jsou velmi častou příčinou insolvence neboli platební neschopnosti. Včasné neuhrazení pohledávky může zapříčinit nedostatek pohotových likvidních prostředků společnosti, potřebných k úhradě závazků.

Opomenuta by však neměla zůstat i tvorba opravných položek k ostatním složkám majetku. Nemožnost využití dlouhodobého majetku nebo zásob, byť dočasná, má jistě vliv na hospodaření účetní jednotky a výsledek hospodaření by měl tuto skutečnost odrážet.

V následující kapitole je obsažen detailnější postup tvorby a použití opravných položek k jednotlivým složkám majetku účetní jednotky, včetně podrobnějšího popisu vlivu účtování o opravných položkách na údaje uváděné v účetních výkazech.

3 Postup tvorby a použití opravných položek z účetního a daňového hlediska

Opravné položky představují nepřímé snížení hodnoty majetku v účetnictví. Změna ocenění majetku se tak neprojeví na hodnotě, v jaké je majetek veden na příslušném účtu. Hodnota, o kterou je cena majetku snížena, je vedena na samostatném účtu opravných položek podle podoby majetku, u kterého dochází ke korekci ocenění. Systém tvorby opravných položek tak do jisté míry připomíná účetní odpisy majetku, na rozdíl od nich však u opravných položek v budoucnu dojde k navrácení hodnoty majetku do původní výše. Účtům opravných položek je přiřazena vždy poslední účtová skupina účtových tříd 0 až 3. Tvorba opravných položek probíhá zápisem ve prospěch účtů obsažených v:

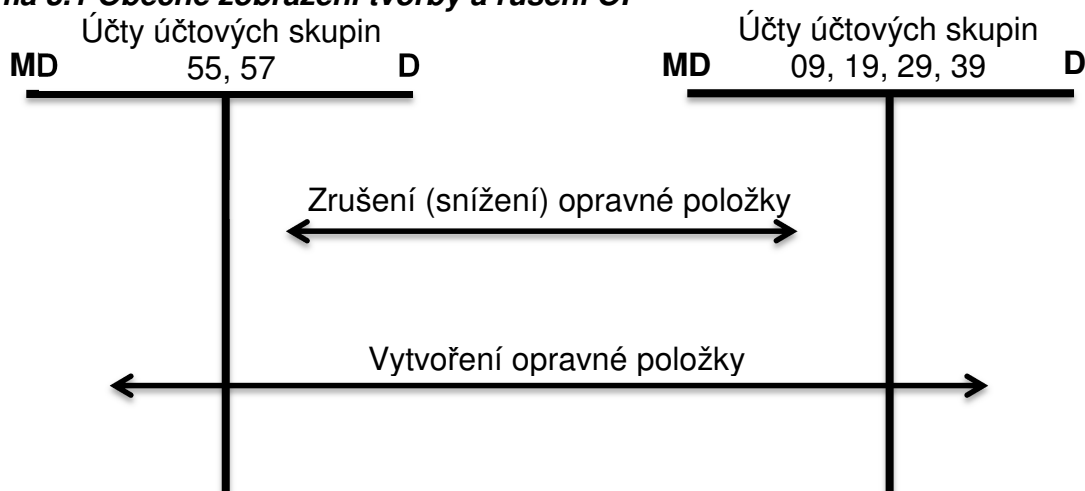
- účtové skupině 09 – Opravné položky k dlouhodobému majetku,
- účtové skupině 19 – Opravné položky k zásobám,
- účtové skupině 29 – Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku,
- účtové skupině 39 – Opravné položky k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování.

Jako všechny ostatní účetní operace v podvojném účetnictví musí být i tvorba opravných položek zaznamenána podvojným účetním zápisem a proto se zároveň zaúčtuje na vrub některého z účtů nákladů v:

- účtové skupině 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti,
- účtové skupině 57 – Rezervy a opravné položky ve finanční oblasti.

Ve valné většině jsou k tvorbě opravných položek využívány nákladové účty skupiny 55. Jedná se o opravné položky k dlouhodobému majetku, zásobám a pohledávkám. O zákonných opravných položkách k pohledávkám je možno účtovat pouze právě v této účtové skupině a jejich syntetický účet by měl být oddělen od účtu ostatních opravných položek. Pro zachycení opravných položek k finančnímu majetku jako nákladu, je účetní jednotka povinna použít účet účtové skupiny 57. Obecné schéma podvojného účetního zápisu tvorby a snížení opravných položek je popsáno ve schématu 3.1.

Schéma 3.1 Obecné zobrazení tvorby a rušení OP

Zdroj: Vlastní zpracování

Šebestíková (2009) uvádí, že pokud je v účetnictví majetek veden v cizí měně, a účetní jednotka má v úmyslu k němu vytvořit opravné položky, je nezbytné, aby k datu účetní závěrky byla nejdříve cena majetku přepočtena dle kurzu ČNB a zaúčtovány kursové rozdíly a až následně k němu vypočítány a zaúčtovány opravné položky k nově oceněnému majetku. U dříve vytvořených OP se provede jejich úprava ve vztahu k aktuálně vypočtené ceně majetku.

3.1 Zrušení opravných položek

Ke snížení nebo zrušení opravných položek dochází poté, co inventarizace v období následujícím po jejich tvorbě prokáže jejich neopodstatněnost nebo po pominutí důvodů k jejich existenci. Praktickým příkladem může být navrácení hodnoty majetku do jeho původní výše po opravě, prodej majetku, promlčení či úhrada pohledávky. Při zachycení rušení (snižování) opravných položek v účetnictví dochází k použití totožného podvojného zápisu jako při jejich tvorbě avšak v opačném pořadí. Jejich rozpuštění tedy bude účtováno ve prospěch vhodného nákladového účtu tvorby a zúčtování opravných položek a zároveň na vrub účtu opravných položek příslušného druhu majetku. Účetní jednotky mohou rovněž ke zrušení opravných položek použít stejné pořadí účtů jako při jejich tvorbě, pokud bude částka odpovídající rušené opravné položce zaúčtována jako záporná hodnota.

3.2 Opravné položky v účetních výkazech

Vytváření a rušení opravných položek má bezpochyby vliv i na podobu účetních výkazů povinně sestavovaných účetními jednotkami podle prováděcí vyhlášky k podvojnému účetnictví č. 500/2002 Sb. Opravné položky, jako přechodné snížení

hodnoty majetku, musí ovlivnit jeho cenu vykazovanou v rozvaze a zároveň jakožto náklad musí být součástí výkazu zisku a ztráty, kde ovlivní výši účetního výsledku hospodaření. *Opravné položky mají ve výkazu zisku a ztráty podobu rozdílu opravných položek vytvořených a zrušených a jsou rozděleny dle druhového členění nákladů v závislosti na oblasti jejich vzniku. Tyto rozdíly jsou vykazovány na řádcích „Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti“ a „Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti“ (Kadlec, 2015).*

Opravné položky v rozvaze nemají podobu její samostatné položky. Cena jednotlivých aktiv za běžné účetní období je v rozvaze dle § 4 odst. 4 prováděcí vyhlášky č. 500/2002 Sb. uváděna ve třech hodnotách. Zjednodušený příklad vykazování hodnoty je uveden v tabulce 3.1. Brutto hodnotou je vyjádřena výše aktiv bez oprávek a opravných položek. Následující sloupec s názvem korekce obsahuje výši oprávek a opravných položek vztahující se k danému aktivu. Netto hodnota představuje rozdíl mezi brutto hodnotou a korekcí.

Tabulka 3.1 Zobrazení hodnot aktiv v rozvaze

Označení	Aktiva	Řád	Běžné účetní období			Minulé účetní období
			Brutto	Korekce	Netto	Netto
C.II.1	Dlouhodobé pohledávky	039	15000	2000	13000	
C.II.1.1	Pohledávky z obchodních vztahů	040	10000	2000	8000	
C.II.1.2	Pohledávky – ovládaná nebo ovládající osoba	041	5000	0	5000	

Zdroj: vlastní zpracování

Vytvořením opravných položek a jejich vykázáním v rozvaze tedy dochází ke snížení sumy aktiv a zvýšení částky ve sloupci korekce. Ve výkazu zisku ztráty se jejich tvorba projeví zvýšením nákladů a snížením účetního výsledku hospodaření. Nižší výsledek hospodaření se pak také projeví v rozvaze na straně pasiv jako

položka výsledek hospodaření běžného účetního období. Pokles a růst hodnot položek účetních výkazů při tvorbě opravných položek je znázorněn tabulkami 3.2 a 3.3.

Tabulka 3.2 Vliv tvorby opravných položek na položky na rozvahy

ROZVAHA	
AKTIVA	PASIVA
Dlouhodobý majetek ↓ Korekce ↑	Vlastní kapitál ↓
Oběžná aktiva ↓ Korekce ↑	Cizí zdroje
Σ Aktiv ↓	Σ Pasiv ↓

Zdroj: vlastní zpracování, DĚRGEL, Martin. Daňové a nedaňové opravné položky a rezervy

Tabulka 3.3 Vliv tvorby OP na položky výkazu zisku a ztráty

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY	
Opravné položky ↑ Náklady ↑	Výnosy
Výsledek hospodaření ↓	

Zdroj: vlastní zpracování, DĚRGEL, Martin. Daňové a nedaňové opravné položky a rezervy

Zrušení opravných položek bude mít na podobu vykazovaných údajů naprosto opačný vliv. V rozvaze bude docházet ke snížení opravných položek a tím i ke zvýšení sumy aktiv. Snížení nákladů ve výkazu zisku a ztráty bude mít za následek zvýšení účetního výsledku hospodaření a výsledek běžného účetního období v rozvaze bude vyšší. Názorné zobrazení vlivu zrušení opravných položek na účetní výkazy je popsáno v tabulkách 3.4 a 3.5.

Tabulka 3.4 Vliv zrušení opravných položek na položky na rozvahu

ROZVAHA	
AKTIVA	PASIVA
Dlouhodobý majetek ↑ Korekce ↓	Vlastní kapitál ↑
Oběžná aktiva ↑ Korekce ↓	Cizí zdroje
Σ Aktiv ↑	Σ Pasiv ↑

Zdroj: vlastní zpracování, DĚRGEL, Martin. Daňové a nedaňové opravné položky a rezervy

Tabulka 3.5 Vliv zrušení OP na položky výkazu zisku a ztráty

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY	
Opravné položky ↓ Náklady ↓	Výnosy
Výsledek hospodaření ↑	

Zdroj: vlastní zpracování, DĚRGEL, Martin. Daňové a nedaňové opravné položky a rezervy

3.2.1 Vliv opravných položek na výsledek hospodaření

Jak je možné názorně vidět v tabulkách výše, vytvořené opravné položky v podobě nákladů snižují výsledek hospodaření účetní jednotky a naopak. Snížení hospodářského výsledku je efektem vzniklým z dodržení účetní zásady opatrnosti. Nižší výsledek hospodaření dovoluje účetním jednotkám například vyplatit společníkům nižší podíly na zisku či nižší dividendy akcionářům apod. Účetní jednotka tak zadržuje část finančních prostředků, které by měly sloužit k pokrytí možných budoucích ztrát či rizik dotýkajících se majetku.

3.3 Opravné položky k dlouhodobému majetku

Za dlouhodobý majetek je zpravidla považován majetek s dobou použitelnosti delší než 1 rok, který nebývá jednorázově spotřebováván. Přesné obsahové vymezení dlouhodobého majetku a způsobu ocenění je možné nalézt v českém účetním standardu č. 013, v zákoně o účetnictví a jeho prováděcí vyhlášce. Dlouhodobý majetek je při jeho nákupu oceňován pořizovací cenou, která zahrnuje cenu samotného majetku včetně nákladů spojených s jeho pořízením. Při vkladu

majetku do společnosti se použije reprodukční pořizovací cena. Majetek vlastní výroby bývá oceňován vlastními náklady. V účetnictví je dlouhodobý majetek dělen na:

- dlouhodobý hmotný majetek (DHM),
- dlouhodobý nehmotný majetek (DNM),
- dlouhodobý finanční majetek (DFM).

U většiny dlouhodobého majetku dochází k jeho postupnému opotřebení či zastarávání, které je v účetnictví postupně přenášeno do nákladů v podobě odpisů majetku. Výjimku můžeme nalézt u dlouhodobého hmotného majetku v pozemcích a uměleckých dílech a sbírkách, které se neodepisují. Odepisován rovněž není dlouhodobý finanční majetek. Problematické opravných položek tvořených k finančnímu majetku je věnována samostatná podkapitola této práce. Odpisy majetku představují trvalé snížení jeho hodnoty, i přesto ale musí být brány v úvahu při tvorbě opravných položek k dlouhodobému majetku, neboť při jejich tvorbě je nutné vycházet ze zůstatkové ceny (ZC) majetku. Zůstatková cena majetku představuje jeho pořizovací cenu sníženou o úhrn odpisů (oprávky). Opravné položky nelze tvořit k již zcela odepsanému majetku, protože takový majetek má nulovou zůstatkovou cenu a další snižování jeho hodnoty není možné.

Jak vyplývá z předchozího odstavce, tvorba opravných položek k dlouhodobému majetku nebývá příliš častou záležitostí účetních jednotek, pokud zvolený způsob odpisování věrně zobrazuje postupné opotřebení daného majetku. Jelikož odpisováním dochází k pravidelnému snižování hodnoty majetku, je riziko jeho nadhodnocení výrazně sníženo a cena majetku je věrně zobrazena. Dle českého účetního standardu č. 005 jsou opravné položky k odpisovanému dlouhodobému majetku, jehož užitná hodnota se běžně snižuje opotřebením tvořeny v případech, kdy je jeho na základě inventarizace zjištěná užitná hodnota výrazně nižší, než hodnota v jaké je v účetnictví vykazován po odečtení opravek a toto snížení hodnoty nelze považovat za definitivní (trvalého charakteru).

Tvorba opravných položek k dlouhodobému majetku probíhá účtováním na stranu MD účtu tvorby a zúčtování opravných položek v provozní činnosti v účtové skupině 55 a souvztažně na stranu D účtu opravných položek k příslušnému majetku v účtové skupině 09 – Opravné položky k dlouhodobému majetku.

K zachycení opravných položek k jednotlivým skupinám dlouhodobého majetku je nejčastěji účetními jednotkami využíváno následující označení syntetických účtů:

- 091 – Opravná položka k dlouhodobému nehmotnému majetku,
- 092 – Opravná položka k dlouhodobému hmotnému majetku,
- 093 – Opravná položka k dlouhodobému nedokončenému nehmotnému majetku,
- 094 – Opravná položka k dlouhodobému nedokončenému hmotnému majetku,
- 095 – Opravná položka k zálohám a závdavkům na dlouhodobý majetek.

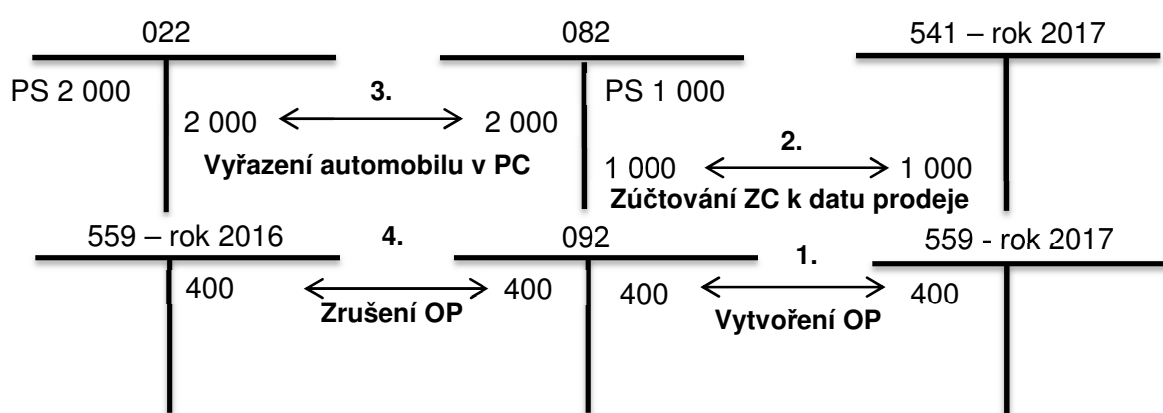
Příkladem přechodného snížení hodnoty v oblasti dlouhodobého majetku může být poškození automobilu vyšší hodnoty, po kterém se jeho hodnota nepochybně snižuje, ale účetní jednotka předpokládá, že poškození bude opraveno. Tato skutečnost musí být k datu účetní závěrky zachycena v podobě opravné položky. Po provedení opravy se hodnota automobilu může navrátit na svou původní hodnotu a účetní jednotka přistoupí ke zrušení opravné položky. Šebestíková (2009) mezi obvyklými důvody k tvorbě opravných položek uvádí například situace, kdy dojde ke krádeži majetku a účetní jednotka k datu účetní závěrky neví, zda jí majetek bude navrácen nebo situace, kdy ve společnosti dochází ke změně ve výrobě a současně využívané výrobní zařízení bude upraveno k účelům nové výroby až v příštím účetním období. K dočasnému snížení hodnoty formou opravných položek může dojít i u pozemků, uměleckých děl a sbírek či nedokončeného dlouhodobého majetku, kdy vlivem určitých událostí není účetní jednotce k datu účetní závěrky známo, zda bude pokračovat v dokončení majetku či nikoli. Zřejmě nejvíce častým případem dočasného snížení hodnoty dlouhodobého majetku bývá jeho předpokládaný prodej za výrazně nižší cenu, než je cena, v jaké je veden v účetnictví. Nastínění takové situace a postup jejího účtování je uveden v příkladu 3.1.

Příklad 3.1 Prodej dlouhodobého majetku

Společnost se rozhodla prodat nákladní automobil a uzavřela smlouvu o smlouvě budoucí na prodej tohoto automobilu za cenu 600 000 Kč. Na základě inventarizace bylo zjištěno, že jeho zůstatková cena evidovaná v účetnictví společnosti je 1 000 000 Kč a vzhledem ke sjednané prodejní ceně je tedy jeho užitná hodnota podstatně nižší, než cena zůstatková.

Účetní jednotka k datu účetní závěrky vyjádří tento přechodný pokles hodnoty automobilu tvorbou opravné položky ve výši rozdílu mezi jeho zůstatkovou cenou a užitnou hodnotou, v tomto případě vyjádřenou prodejní cenou. Tímto krokem účetní jednotka splní požadavky zásady věrného a poctivého zobrazení majetku v účetnictví a zároveň do účetnictví promítne možnou budoucí ztrátu plynoucí z prodeje automobilu za cenu nižší než zůstatkovou. Po vyřazení a prodeji automobilu bude opravná položka zrušena. Předpokládejme, že pořizovací cena automobilu byla 2 000 000 Kč a jeho oprávky jsou ve výši 1 000 000 Kč. Postup účtování je zobrazen níže. Částky jsou zobrazeny v tis. Kč.

Schéma 3.2 Použití opravných položek při prodeji majetku

Zdroj: vlastní zpracování, ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. Opravné položky k majetku

3.4 Opravné položky k zásobám

Zásoby jsou pro účely účetnictví obsahově vymezeny v § 9 prováděcí vyhlášky k účetnictví a českým účetním standardem č. 015 – Zásoby jsou rozděleny do položek:

- materiál,
- nedokončená výroba a polotovary,
- výrobky,
- zboží,
- zvířata,
- poskytnuté zálohy na zásoby,

přičemž lze opravné položky tvořit ke všem těmto skupinám zásob.

Dle standardu jsou zásoby při jejich nákupu oceněny pořizovací cenou, zásoby vlastní výroby jsou oceněny ve vlastních nákladech. Reprodukční pořizovací cena se

použije u zásob pořízených bezplatně, nalezených či u odpadu a zbytkových produktů.

Při inventarizaci zásob je zpravidla fyzickou inventurou zjišťován jejich skutečný stav a ten je dále porovnáván se stavem účetním. *Inventarizace zásob však zahrnuje i zkoumání, zda hodnota v jaké jsou zásoby v účetnictví vedeny, není vyšší než jejich tržní cena. V případech, kdy tomu tak je, musí účetní jednotka stanovit, zda se jedná o rozdíl trvalého či dočasného charakteru (Procházková, 2015).* Při trvalém snížení prodejní ceny zásob je jejich cena snížena přímo na příslušném účtu zásob. Nadhodnocení ceny v účetnictví vzniklé z přechodného poklesu tržní hodnoty zásob se stává důvodem pro vytvoření opravných položek.

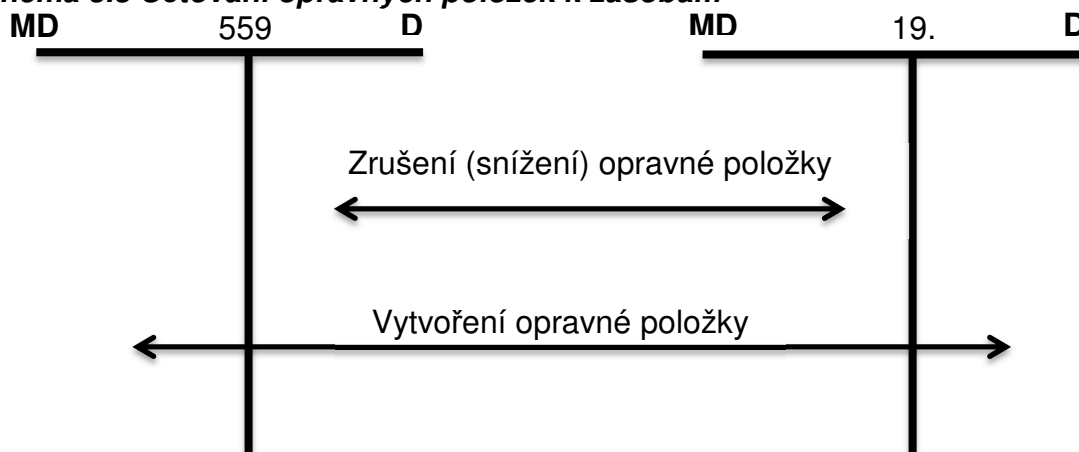
K tvorbě opravných položek dochází zejména u pomaluobrátkových zásob, poškozených zásob nebo zásob určených k již zrušené výrobě, u kterých však účetní jednotka očekává navrácení jejich hodnoty do původní výše. Vytváření opravných položek je tak v praxi spojeno především s problematikou odbytu určitého druhu zásob (Procházková, 2015). Tvorba opravných položek je také běžná u zásob, u kterých se obecně s jejich stářím snižuje i cena, u sezónního zboží, jenž není včas prodáno a u zásob s blížícím se datem spotřeby. Pokud u takovýchto zásob nedojde k jejich včasnému prodeji, existuje možnost, že v budoucnu budou muset být prodány za mnohem nižší cenu nebo se stanou neprodejnými. Účetní jednotka by tedy v těchto případech měla dodržet požadavky zásady opatrnosti a brát v úvahu tato předvídatelná rizika a možné ztráty vzniklé z prodeje za cenu nižší, než pořizovací či nemožnost jejich prodeje a přistoupit k tvorbě opravných položek.

Další skupinou zásob, k níž jsou opravné položky často vytvářeny, jsou zásoby vlastní výroby s dlouhodobým výrobním cyklem. *U zásob vlastní výroby s dlouhodobým výrobním cyklem je možno předejít tvorbě opravných položek dodržením zásady opatrnosti už vhodnou volbou způsobu ocenění nedokončené výroby. Do ceny nedokončené výroby tak například nemusí být zahrnuta správní režie (Fišerová a Fišer, 1995).*

K vytvoření a zrušení (snížení) opravné položky k zásobám je používán účet opravných položek k příslušnému druhu zásob z účtové skupiny 19 – Opravné položky k zásobám a nákladový účet tvorby a zúčtování opravných položek v provozní oblasti. Podvojný účetní zápis tvorby a rušení opravných položek k zásobám je znázorněn pomocí schématu 3.3.

Schéma 3.3 Účtování opravných položek k zásobám

Zdroj: vlastní zpracování

Opravné položky vytvořené k zásobám jsou vždy nákladem daňově neuznatelným, a to i v případech opravných položek vytvořených k poskytnutým zálohám a závdavkům na zásoby, které se svým charakterem podobají pohledávkám. Pomocí příkladu 3.2 je zobrazen postup účtování o opravných položkách k zásobám.

Příklad 3.2 Opravné položky ke zboží

Účetní jednotka Alfa s.r.o. provozuje prodejnu smíšeného zboží. Při inventarizaci zásob k datu účetní závěrky zjistila, že u části zboží vyprší lhůta trvanlivosti začátkem února 2016. Tato část zboží je oceněna pořizovací cenou 200 tis. Kč. Z důvodu ztíženého prodeje zboží s krátkou zbývajícím lhůtou trvanlivosti se účetní jednotka rozhodla k tomuto zboží vytvořit opravnou položku ve výši 30 %. Předpokládejme, že účetním obdobím společnosti Alfa je kalendářní rok.

Tabulka 3.6 Účetní případy k datu účetní závěrky

Datum	Účetní případ	tis. Kč	MD	D
31.12 2015	Konečný stav zásob s lhůtou trvanlivosti do února	200	132	
31.12 2015	Vytvoření opravné položky k zásobám (30 %)	60	559	196

Zdroj: vlastní zpracování

V lednu 2016 se nakonec společnosti podařilo všechno zboží s blížící se lhůtou trvanlivosti prodat a účetní jednotka přistoupila ke zrušení opravné položky.

Tabulka 3.7 Účetní případy v novém účetním období

Datum	Účetní případ	tis. Kč	MD	D
28.1 2016	Prodej zboží	400	211	604
28. 1. 2016	Vyřazení zboží v důsledku prodeje	200	504	132
28. 1. 2016	Zrušení opravné položky k zásobám	60	196	559

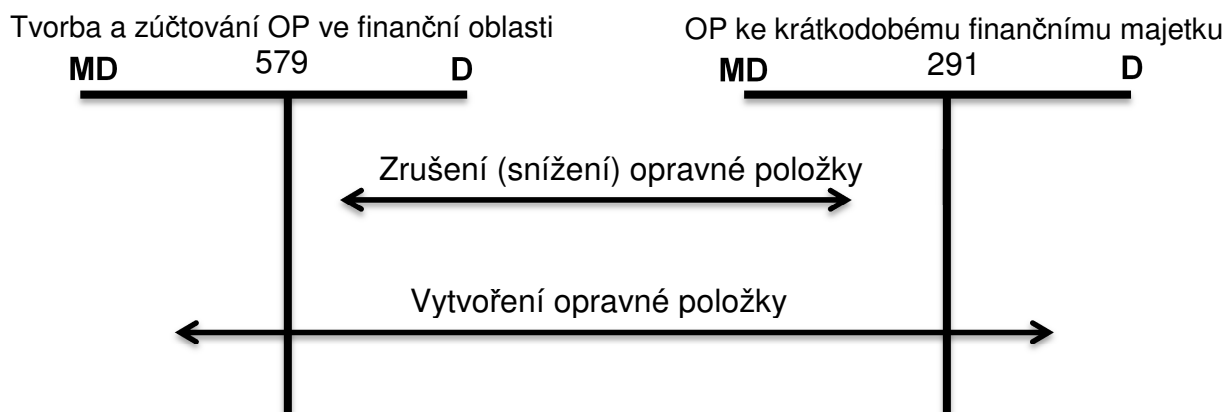
Zdroj: vlastní zpracování

3.5 Opravné položky k finančnímu majetku

Opravné položky je možné u finančního majetku tvořit pouze k cenným papírům a podílům. Naprosto vyloučena je jejich tvorba k peněžním prostředkům či ceninám. Tvorba opravných položek k finančnímu majetku je nákladem vzniklým ve finanční oblasti a je tedy nutno využít nákladový účet účtové skupiny 57 – Rezervy a opravné položky ve finanční oblasti.

K opravě hodnoty finančního majetku pomocí opravných položek přistupují účetní jednotky jen zřídka. Důvodem je povinné oceňování cenných papírů reálnou hodnotou k datu účetní závěrky či jinému datu. Po ocenění majetku reálnou hodnotou k němu již nelze opravné položky tvořit. *Reálnou hodnotou jsou oceněny cenné papíry k obchodování, ostatní cenné papíry a deriváty, kdy je jejich hodnota určena tržní cenou, posudkem znalce, kvalifikovaným odhadem nebo je provedeno ocenění podle zvláštních předpisů. Pokud by však stanovení reálné hodnoty těmito způsoby bylo nemožné nebo neúměrně finančně náročné, je v některých případech možné upravit hodnotu cenných papírů nepřímou, pomocí opravných položek, čímž dojde ke zpřesnění pořizovací ceny krátkodobých cenných papírů prokazatelně nadhodnocených oproti jejich skutečné ceně (Šebestíková, 2011).* K zachycení tohoto přechodného snížení hodnoty krátkodobého finančního majetku se využívá účet účtové skupiny 29 – Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku. Tvorba a rozpuštění opravných položek ke krátkodobému finančnímu majetku je znázorněna schématem 3.4.

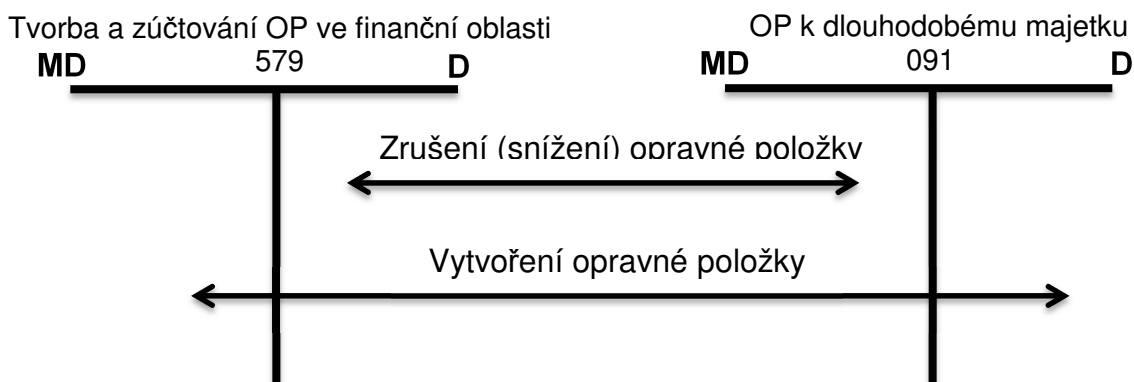
Schéma 3.4 Tvorba a rušení OP ke krátkodobému finančnímu majetku

Zdroj: vlastní zpracování

Ocenění reálnou hodnotou je dle § 27 zákona o účetnictví vyloučeno u cenných papírů zakládající účast v ovládané osobě nebo v osobě pod podstatným vlivem. K ocenění těchto majetkových účastí mohou účetní jednotky na základě svého rozhodnutí využít ocenění ekvivalencí. *Jak uvádí Šebestíková (2011, s. 167) „toto přecenění se týká pořizovací ceny majetkové účasti, která se k rozvahovému dni upraví na hodnotu, jež odpovídá míře účasti účetní jednotky na vlastním kapitálu ve společnosti, v níž má tato účetní jednotka podíl.“* Podmínkou využití této metody ocenění je její použití na všechny majetkové účasti a zachování její stálosti mezi jednotlivými účetními obdobími. Stejně jako po ocenění reálnou hodnotou nelze po ocenění ekvivalencí dočasně snižovat hodnotu finančního majetku využitím opravných položek. Snížení hodnoty podílu pomocí opravných položek je zachyceno na účtu v účtové skupině 09 – Opravné položky k dlouhodobému majetku a zároveň jako náklad ve finanční oblasti. Tvorba a zrušení opravných položek k dlouhodobému finančnímu majetku je zobrazena schématem 3.5.

Schéma 3.5 Tvorba a rušení OP k dlouhodobému finančnímu majetku

Zdroj: vlastní zpracování

Na rozdíl od dobrovolného ocenění ekvivalencí, je tvorba opravných položek k majetkovým účastem povinná v případech, kdy je účetní jednotkou na základě inventarizace zaznamenán významný pokles hodnoty jejího podílu. Příklad 3.3 popisuje účtování tvorby a snižování opravných položek k majetkové účasti pomocí předkontací.

Příklad 3.3 Opravné položky k majetkové účasti

Akciová společnost X vlastní podíl ve výši 60% ve společnosti Y a.s. Společnost X vede ve svém účetnictví podíl ve společnosti Y v hodnotě svého peněžního vkladu 2 000 000 Kč a neprovádí ocenění ekvivalencí. Na základě inventarizace k datu účetní závěrky v roce 2015 zjistila společnost X, že společnost Y je neúměrně zadlužena a vykazuje vysokou ztrátu. X a.s. se rozhodla zohlednit tyto skutečnosti ve své účetní závěrce a vytvořila k podílu v ovládané osobě opravnou položku ve výši 40%.

Tabulka 3.8 Tvorba OP k majetkové účasti

Účetní případ	Částka	MD	D
Počáteční stav (PS) účtu 061	2 000 000 Kč	061	-
Tvorba opravné položky k podílu (40%)	800 000 Kč	579	096

Zdroj: vlastní zpracování

V roce 2016 společnost Y vykázala drobný zisk a podařilo se jí snížit své zadlužení. X a.s. se rozhodla ke snížení opravné položky k podílu na společnosti Y na 10%.

Tabulka 3.9 Snížení OP k majetkové účasti

Účetní případ	Částka	MD	D
Počáteční stav (PS) účtu 096	800 000 Kč	-	096
Snížení opravné položky k podílu na 10%	600 000 Kč	096	579

Zdroj: vlastní zpracování

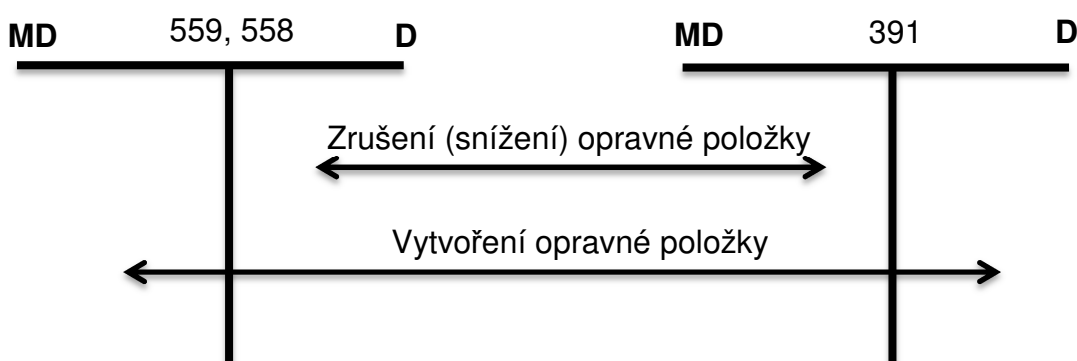
3.6 Opravné položky k pohledávkám

Opravné položky jsou věřiteli vytvářeny k pohledávkám s uplynulou dobou splatnosti, se záměrem zobrazit možné riziko jejich neuhrazení dlužníkem nepřímým snížením jejich hodnoty.

Tvorba opravných položek k pohledávkám probíhá účtováním na vrub nákladů účtové skupiny 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné

položky v provozní oblasti a ve prospěch účtu opravných položek k pohledávkám v účtové skupině 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování. Účetními jednotkami je pak zpravidla zajištěno vhodné dělení zákonných a účetních opravných položek pomocí syntetické a analytické evidence účtů opravných položek. V účtové skupině 55 jsou takto v praxi často rozděleny i účty pro jejich tvorbu a zrušení. Účtu opravných položek k pohledávkám je přiřazován syntetický účet 391 a jednotlivé účty OP k pohledávkám, v závislosti na typu pohledávky a daňové uznatelnosti OP jsou rozčleněny analytickou evidencí. Souvztažnost účtování o opravných položkách k pohledávkám je znázorněna schématem 3.6.

Schéma 3.6 Tvorba a rušení OP k pohledávkám

Zdroj: vlastní zpracování

Pohledávky jsou složkou majetku, u které v praxi dochází k tvorbě opravných položek velmi často. Četnost k nim vytvářených opravných položek pramení zejména ze skutečnosti, že se s důvody jejich tvorby účetní jednotky potýkají častěji než u ostatních složek jejich majetku. Hlavní příčinou převahy tvorby opravných položek k pohledávkám nad ostatními je také možnost daňové účinnosti OP, vytvořených k vhodným pohledávkám, v podobě zákonných opravných položek tvořených podle zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

3.6.1 Účetní opravné položky k pohledávkám

Účel účetních opravných položek vyplývá z účetní zásady opatrnosti, je jím zohlednění všech možných rizik, budoucích ztrát a snížení hodnoty majetku. U pohledávek s uplynulou dobou splatnosti se většinou riziko jejich nesplacení zvyšuje a u pohledávky tak dochází k poklesu její hodnoty. *V souladu se zásadou věrného a poctivého zobrazení by tyto skutečnosti měly být do účetnictví promítnuty v podobě opravné položky k pohledávkám, která by měla co nej přesněji zachycovat aktuální hodnotu pohledávky a pozici věřitele vůči dlužníkovi (Drbohlav a Pohl, 2011).* V

případě výskytu rizika neuhrazení pohledávky v plné výši, musí účetní jednotka přistoupit především k tvorbě účetních opravných položek bez zřetele na daňovou účinnost tohoto nákladu.

Míra rizika nesplacení pohledávky se odvíjí od platební morálky dlužníka a zejména doby uplynulé od její splatnosti. V závislosti na míře tohoto rizika by se měla odvíjet výše vytvořených opravných položek. Postup tvorby a závislost výše opravných položek na době uplynulé od splatnosti pohledávek by měly být stanoveny vnitropodnikovou směrnicí účetní jednotky. Věřitelé často přistupují k tvorbě účetní opravné položky ve výši 50 % hodnoty pohledávky, pokud od doby její splatnosti uplynulo 6 měsíců. Po uplynutí 12 měsíců od splatnosti je pak výše opravné položky upravena na 100 % hodnoty pohledávky. Všechny pohledávky jsou stejně jako ostatní majetek předmětem inventarizace. Pokud je na jejím základě zjištěna existence pohledávek s uplynulou dobou splatnosti, přičemž časový interval od data splatnosti do data účetní závěrky překročil lhůtu stanovenou interní směrnicí, je na místě k nim vytvořit opravnou položku v příslušné výši. K tvorbě účetních opravných položek je obvykle účetními jednotkami používán syntetický účet 559 - Tvorba a zúčtování opravných položek v provozní činnosti.

V praxi mohou nastat situace, kdy je k pohledávce možné vytvořit nejen účetní, ale i zákonnou opravnou položku. V těchto případech je nutné brát na zřetel, že součet výše těchto opravných položek nesmí přesáhnout rozvahovou hodnotu této pohledávky.

3.6.2 Zákonné opravné položky k pohledávkám

Označení zákonných opravných položek vychází z jejich samostatné právní úpravy zakotvené v zákonu o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Tvoření těchto opravných položek se mezi účetními jednotkami těší mnohem větší oblibě, neboť v podobě daňově účinného nákladu snižuje základ daně z příjmů a tím přináší úsporu na zaplacené dani. Stejně jako všechny opravné položky jsou i zákonné OP tvořeny jen na přechodnou dobu. Z hlediska daně z příjmů však přináší podstatné výhody například v podobě sníženého základu daně a zmírnění dopadu neinkasované pohledávky. *Pokud byla zákonná OP vytvořena k pohledávce, jež nebyla do konce účetního období uhrazena, částka výnosu vzniklého z pohledávky podléhající zdanění se o částku k ní vytvořené OP sníží. Dalším příznivým daňovým efektem těchto opravných položek může být navýšení daňové hodnoty pohledávky*

při jejím postoupení podle § 24 odst. 2 písm. s) ZDP. O výši vytvořené zákonné opravné položky lze navýšit příjem plynoucí z jejího postoupení, který je daňově uznatelným nákladem. Dle § 24 odst. 2 písm. y) ZDP vytvořené zákonné OP k pohledávce rovněž představují částku, do jejíž výše lze jako daňový náklad uznat odpis pohledávky¹⁰. Pokud je tedy zákonná OP vytvořena ve 100 % hodnotě pohledávky, je její odpis daňově uznatelný v plné výši.

Z předchozího odstavce lze vyvodit závěr, že účel těchto OP nelze hledat v dodržování účetních zásad, nýbrž ve zmírnění nepříznivého dopadu nedobytných pohledávek na daňové povinnosti poplatníků daně z příjmů. I přes úzkou vazbu zákonných opravných položek spíše na daňové předpisy je nutno připomenout, že i ony musí mít svůj základ v účetnictví a k jejich tvorbě by mělo dojít až po vytvoření účetních OP. I samotná tvorba zákonných opravných položek musí být v účetnictví zachycena stejně jako tvorba účetních opravných položek. Účetními jednotkami bývá pro jejich účtování zřízen samostatný syntetický účet 558 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti.

Zákonem o rezervách jsou vymezeny zásady a podmínky, za kterých se opravné položky k pohledávkám mohou stát daňově uznatelným nákladem. Podmínky stanovené ZoR tak do značné míry vylučují subjektivní rozhodování účetní jednotky o výši OP, které je typické spíše pro účetní opravné položky. Obecné podmínky jejich daňové uznatelnosti jsou popsány podkapitolou 2.6 této práce. I přes tyto obecné podmínky je však zapotřebí věnovat pozornost zejména detailnějším zásadám tvorby jednotlivých typů těchto opravných položek. ZoR je umožněno tvořit opravné položky:

- k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení,
- k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994,
- k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh,
- k drobným pohledávkám s hodnotou do 30 000 Kč.

a) Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení

Věřitelům je § 8 ZoR dovoleno tvořit opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení, které jsou daňově uznatelným nákladem a to až do výše rozvahové hodnoty (jmenovitá hodnota, resp. pořizovací cena) nepromlčených

---

¹⁰ DĚRGEL, Martin. Daňové a nedaňové opravné položky a rezervy

pohledávek přihlášených u soudu od zahájení insolvenčního řízení do konce lhůty stanovené v rozhodnutí soudu o úpadku nebo do konce lhůty podle insolvenčního zákona (IZ), spojí-li soud s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o povolení oddlužení, a to v období, za které se podává daňové přiznání a v němž byly přihlášeny.

Při rozhodnutí soudu o úpadku je lhůta § 136 insolvenčního zákona stanovena na 2 měsíce. V případě, kdy soud s rozhodnutím o úpadku spojí i rozhodnutí o povolení oddlužení, činí lhůta pro přihlášení pohledávek 30 dnů.

Pokud byla dlužníkovi soudem povolena reorganizace, nemusí věřitel danou pohledávku přihlašovat, jestliže dlužník tuto pohledávku správně uvedl v seznamu svých dluhů. Seznam závazků dlužníka musí být podle § 319 odst. 2. insolvenčního zákona součástí návrhu na povolení reorganizace.

Daňově uznatelné OP k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení nelze tvořit k pohledávkám obecně vyloučeným v 2 § odst. 2 ZoR, které jsou v této práci uvedeny v podkapitole 2.6 a k pohledávkám vzniklým mezi spojenými osobami. Definici spojených osob pro účely tohoto ustanovení lze nalézt v § 23 odst. 7 ZDP.

Opravné položky vytvořené podle § 8 ZoR se zruší v návaznosti na výsledky insolvenčního řízení nebo v případě, že pohledávka byla účinně popřena insolvenčním správcem, věřitelem či dlužníkem a IZ těmto osobám právo popřít pohledávku přiznává.

Při pomnutí důvodů pro existenci tohoto druhu OP nebo na základě rozhodnutí je možné vytvořenou opravnou položku snížit na úroveň, v jaké by mohla být vytvořena podle § 8a ZoR a pokračovat v tvorbě OP podle tohoto ustanovení.

b) Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994

Opravnou položkou v podobě daňově uznatelného nákladu nemusí být jenom OP k pohledávce za dlužníkem v insolvenčním řízení. Druhou možností poplatníků daně z příjmů vedoucích účetnictví k vytvoření zákonných OP k pohledávkám je vytvoření opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 podle § 8a ZoR v období, za které podávají daňové přiznání. Výše takto vytvořených opravných položek závisí na době uplynulé od sjednané splatnosti pohledávky.

Tvorba opravných položek k nepromlčeným pohledávkám musí probíhat podle již zmíněných obecných zásad tvorby opravných položek, vymezených ZoR.

Vyloučeno je navíc jejich vytváření k pohledávkám, ke kterým jsou již vytvářeny bankovní opravné položky podle § 5 a § 5a. K uplatnění těchto opravných položek rovněž nemůže dojít u pohledávek již odepsaných na vrub výsledku hospodaření, u pohledávek za členy obchodní korporace za upsaný vlastní kapitál či u pohledávek vzniklých mezi spojenými osobami.

U opravných položek k nepromlčeným pohledávkám došlo od 1. 1. 2014 k legislativní změně podmínek a způsobu jejich tvorby, přičemž se ale tato změna týká pouze pohledávek vzniklých po tomto datu. Při volbě způsobu tvorby opravných položek k nepromlčeným pohledávkám je tedy vždy nezbytné se řídit okamžikem vzniku pohledávky. K pohledávkám vzniklým po této změně je možno vytvořit opravné položky, které jsou nákladem na dosažení, zajištění a udržení příjmů až do výše 50 % jejich neuhrazené rozvahové hodnoty, pokud od konce doby splatnosti pohledávky uplynulo více než 18 měsíců. Jestliže od konce doby splatnosti pohledávky uplynulo více než 30 měsíců, je možno k ní vytvořit opravnou položku až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty. U pohledávky nabyté postoupením, mohou věřitelé postupovat totožným způsobem, pokud byla rozvahová hodnota této pohledávky bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku vyšší než 200 000 Kč a bylo ohledně ní zahájeno řízení, kterého se věřitel řádně účastní a které je:

- rozhodčím řízením,
- soudním řízením, nebo
- správním řízením.

Jestliže se věřitel rozhodne tvořit opravné položky k nepromlčeným pohledávkám vzniklým do 31. 12. 2013, musí tak učinit způsobem stanoveným dle legislativy platné do tohoto data. K těmto pohledávkám je možné vytvořit OP až do výše 20 % její neuhrazené rozvahové hodnoty, pokud od konce sjednané doby splatnosti pohledávky uplynulo více než 6 měsíců. *S účinností od 1. 1. 2008 přibyl k tomuto ustanovení maximální limit rozvahové hodnoty pohledávky ve výši 200 000 Kč, po jehož překročení není možné zákonnou opravnou položku ve výši 20 % vytvářet bez zahájení rozhodčího, soudního nebo správního řízení (Kadlec, 2015).* Opravné položky ve vyšší hodnotě lze k těmto pohledávkám vytvořit jen za podmínky, že ohledně nich bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení, kterého se věřitel řádně účastní. Podmínky tvorby OP k nepromlčeným pohledávkám vzniklých do 31. 12. 2013 jsou uvedeny v tabulce 3.10.

Tabulka 3.10 Podmínky tvorby opravných položek k nepromlčeným pohledávkám vzniklým do 31. 12. 2013

Doba uplynulá od sjednané splatnosti	Možná výše opravných položek k rozvahové hodnotě pohledávky
12 měsíců	33 %
18 měsíců	50 %
24 měsíců	66 %
30 měsíců	80 %
36 měsíců	100 %

Zdroj: vlastní zpracování

Při porovnání podmínek, za kterých lze k pohledávkám tyto OP tvořit, můžeme usoudit, že u pohledávek vzniklých po této legislativní změně došlo ke značnému zjednodušení podmínek tvorby OP. V účetnictví je vhodné účty opravných položek k nepromlčeným pohledávkám oddělit analytickou evidencí v závislosti na době vzniku pohledávek, k nimž jsou OP vytvořeny. Ke zrušení opravných položek k nepromlčeným pohledávkám dojde v případě pomnutí důvodů pro jejich existenci nebo pokud došlo k promlčení pohledávky, k níž byla OP vytvořena, či nastaly důvody, při nichž se odpis této pohledávky považuje za daňově uznatelný podle ZDP.

c) Opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh

Zákonem o rezervách je § 8b věřitelům, kteří podle celního zákona ručí za celní dluh, umožněno vytvářet opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení (§ 8) a k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 (§ 8a), vzniklým z titulu ručení za tento dluh vymezený celním zákonem. Tyto opravné položky lze vytvářet pouze do výše hodnoty pohledávky, odpovídající provedené úhradě celního dluhu. Vytváření opravné položky dle tohoto ustanovení je u ručitele vyloučeno v případě, že dluh za dlužníka v době splatnosti stanovené celními orgány neuhradil.

d) Opravné položky k pohledávkám s hodnotou do 30 000 Kč

V případě, kdy věřitel netvořil bankovní rezervy a opravné položky podle § 5, § 5a, rezervy v pojišťovnictví podle § 6, či opravné položky popsané v podkapitolách výše, může v období, za které podává daňově přiznání vytvořit opravnou položku

podle § 8c až do výše 100 % její neuhrazené rozvahové hodnoty bez příslušenství za podmínek, že:

- se nejedná o pohledávku, již odepsanou na vrub výsledku hospodaření, pohledávku za členy obchodní korporace za upsaný vlastní kapitál či pohledávku vzniklou mezi spojenými osobami,
- rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku nepřesáhne částku 30 000 Kč,
- od konce sjednané doby splatnosti uplynulo nejméně 12 měsíců, a
- celková hodnota pohledávek bez příslušenství vzniklých vůči stejnému dlužníkovi, nepřesáhne za období, za které se podává daňové přiznání částku 30 000 Kč.

Za příslušenství pohledávky se považují úroky, úroky a poplatek z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním. O pohledávce, k níž byla tato opravná položka vytvořena, je nutno vést samostatnou evidenci. Tato evidence může být zajištěna zřízením analytického účtu k syntetickému účtu pohledávek z obchodních vztahů, na kterém budou tyto pohledávky vedeny a zároveň analytického účtu opravných položek pro tento druh OP. Možné analytické členění účtů opravných položek, analýza pohledávek po lhůtě splatnosti a účtování opravných položek je obsaženo v příkladu 3.4.

Příklad 3.4 Opravné položky k pohledávkám po lhůtě splatnosti

Společnost Delta s.r.o. na základě inventarizace k rozvahovému dni (31. 12. 2015) zjistila existenci těchto pohledávek s uplynulou lhůtou splatnosti:

- 1) pohledávka z titulu zápůjčky, se splatností do 13. 4. 2015, v hodnotě 100 000 Kč,
- 2) pohledávka z titulu dodání zboží, se splatností 1. 2. 2015, která vznikla 19. 12. 2013, v hodnotě 180 000 Kč,
- 3) pohledávka z titulu poskytnutí služby, se splatností 30. 4. 2014, která vznikla 5. 1. 2014, v hodnotě 300 000 Kč,
- 4) pohledávka z titulu dodání zboží, se splatností 30. 10. 2014, v hodnotě 27 000 Kč.

Žádná z těchto pohledávek nevznikla mezi spojenými osobami definovanými ZDP. Účetní jednotka se rozhodla vytvořit účetní opravné položky ve výši stanovené vnitřní směrnicí. Dle směrnice vytváří ÚJ opravné položky ve výši 50 % hodnoty

pohledávky, pokud je doba od data splatnosti pohledávky delší než 6 měsíců, výši opravných položek k pohledávkám s delší uplynulou dobou splatnosti ÚJ stanoví na základě individuálního posouzení rizika neuhrazení jednotlivých pohledávek. Účetní jednotka se rovněž rozhodla v případech, kdy je to možné, uplatnit zákonné opravné položky.

Analýza pohledávek:

- 1) k pohledávce z titulu zápůjčky nelze zákonné OP dle §2 odst. 2 ZoR vytvářet. Dle interní směrnice vytvoří ÚJ účetní opravné položky ve výši 50 % hodnoty pohledávky,
- 2) účetní jednotka k 31. 12. 2015 může vytvořit zákonnou opravnou položku podle § 8a ve výši 20 %, neboť od data splatnosti pohledávky uplynulo 6 měsíců, a protože hodnota pohledávky nepřekračuje částku 200 000 Kč, není potřeba zahájit soudní řízení s dlužníkem. K pohledávce rovněž vytvoří účetní opravnou položku ve výši 50 %.
- 3) od data splatnosti pohledávky z titulu poskytnutí služby uplynulo více než 18 měsíců, přičemž pohledávka vznikla po 1. 1. 2014 a nebyla nabyta postoupením. ÚJ může vytvořit zákonnou opravnou položku dle § 8a ve výši 50 % bez zahájení soudního řízení.
- 4) k pohledávce lze vytvořit zákonnou opravnou položku až do výše 100 % hodnoty pohledávky podle § 8c, neboť od data splatnosti uplynulo více než 12 měsíců a hodnota pohledávky nepřesahuje částku 30 000 Kč. Vzhledem k povinnosti vytvořit účetní OP ve výši 50 % bude zákonná OP uplatněna pouze v poloviční výši.

Tabulka 3.11 Postup účtování opravných položek k pohledávkám

Účetní případ	Kč	MD	D
Tvorba účetní OP k pohledávce z titulu zápůjčky (50%)	50 000	559	391.10
Tvorba účetní OP k pohledávce č. 2 (50 %)	90 000	559	391.11
Tvorba zákonné OP k pohledávce č. 2 (20%)	36 000	558	391.21
Tvorba zákonné OP k pohledávce č. 3 (50%)	150 000	558	391.22
Tvorba účetní OP k pohledávce č. 4 (50%)	13 500	559	391.12
Tvorba zákonné OP k pohledávce č. 4 (50%)	13 500	558	391.23

Zdroj: vlastní zpracování

4 Analýza a vyhodnocení tvorby opravných položek v konkrétní společnosti

Tato část práce obsahuje popis zkoumané společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s. a dále je zaměřena zejména na analýzu opravných položek, které tato společnost vytvořila a evidovala v roce 2014, a to konkrétně na výši, důvody a způsoby tvorby opravných položek k jednotlivým složkám majetku. Na základě rozboru účetní závěrky za rok 2014 a její přílohy bylo zjištěno, že společnost v tomto roce tvořila opravné položky k dlouhodobému hmotnému majetku, zásobám, pohledávkám a rovněž ve svém účetnictví eviduje opravné položky k dlouhodobému finančnímu majetku, které byly vytvořeny v minulých účetních obdobích.

V příloze účetní závěrky jsou obsaženy i účetní zásady a metody, které tato účetní jednotka používá k ocenění aktiv a k tvorbě opravných položek. Používané zásady jsou součástí následujících podkapitol, týkajících se jednotlivých složek aktiv.

4.1 Popis společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s.

Společnost VÍTKOVICE STEEL je akciová společnost, jež vznikla dne 1. ledna 2007 spojením společností VÍTKOVICE STEEL, a. s. a ABA Assets, s.r.o. Společnost byla zapsána do obchodního rejstříku 1. června 2007 a bylo jí přiděleno identifikační číslo 278 01 454. Sídlo společnosti se nachází v Ostravě, na ulici Českoobrtrská č. p. 3321/46, 702 00, Česká republika. Výše základního kapitálu společnosti k 31. 12. 2014 činila 2 600 000 000 Kč. Předmětem podnikání společnosti je především výroba a hutní zpracování železa a oceli, se specializací na výrobu válcovaných plechů a profilů, které se používají ve stavebnictví, loďařství a dalších průmyslových odvětvích. VÍTKOVICE STEEL, a. s. patří k největším výrobcům válcovaného plechu v České republice a své výrobky prodává jak na domácím, tak i na zahraničních trzích. V roce 2014 představovaly domácí tržby 40 % z celkových tržeb, tržby společnosti za vlastní výrobky a služby činily 8 055 808 tis. Kč. Suma čisté hodnoty aktiv v roce 2014 dosáhla výše 6 327 641 tis. Kč. Účetním obdobím společnosti je kalendářní rok.

V průběhu roku 2014 došlo ke změně ve vlastnictví tohoto podniku. Původní majitel EVRAZ plc. prodal 100 % podíl ve společnosti skupině 5 investorů, přičemž byl změněn i název společnosti z EVRAZ VÍTKOVICE STEEL, a. s. na VÍTKOVICE STEEL, a. s. Společnost má dualistický model vnitřní struktury. K 31. 12. 2014 byl předsedou představenstva Ing. Dmitrij Ščuka, předsedou dozorčí rady byl Anton Zalesov.

4.2 Dlouhodobý hmotný majetek

Dle obecných účetních zásad účetní jednotky je dlouhodobý hmotný majetek nad 40 tis. Kč oceňován v pořizovací ceně, která zahrnuje cenu pořízení, náklady na dopravu, clo a další náklady, které souvisejí s jeho pořízením. DHM vlastní výroby je oceněn vlastními náklady, konkrétně přímými materiálovými a mzdovými náklady a výrobními režijními náklady. Pořizovací cena majetku je případně zvyšována o náklady technického zhodnocení.

Opravné položky k DHM jsou společnosti vytvářeny v případech, kdy je na základě inventarizace zjištěno přechodné snížení jeho hodnoty z důvodu znehodnocení, existující ekologické zátěže, dočasného nevyužívání nebo případné očekávané ztráty z prodeje. Výše evidovaných opravných položek k DHM k 31. 12. 2014 jsou uvedeny v tabulce 4.1.

Tabulka 4.1 Výše vytvořených OP k dlouhodobému hmotnému majetku

Dlouhodobý hmotný majetek	Výše OP v tis. Kč
Pozemky	37 147
Stavby	525 752
Stroje, přístroje, zařízení	6 826
Nedokončený DHM	11 299
Celkem	581 024

Zdroj: vlastní zpracování, Výroční zpráva VÍTKOVICE STEEL, a. s. 2014

Opravné položky k pozemkům a budovám byly alokovány z oceňovacího rozdílu k majetku nabytému v roce 2003. Tento oceňovací rozdíl představuje rozdíl mezi účetní hodnotou a oceněním jmění zanikajících společností VÍTKOVICE STEEL, a. s. a ABA Assets, s.r.o.

K 31. 12. 2014 nebyla část dlouhodobého hmotného majetku společnosti (motor válcovací stolice, odskrapovací zařízení a některé budovy) v zůstatkové ceně 25 439 tis. Kč používána, nebo byla určena k prodeji. K zůstatkové ceně tohoto majetku proto byly vytvořeny opravné položky.

Společnost také provedla identifikaci položek nedokončených investic s nízkou pravděpodobností realizace v blízké budoucnosti a na jejím základě k nim vytvořila opravnou položku ve výši 100 % (11 299 tis. Kč).

4.3 Finanční majetek

V účetnictví společnosti nejsou evidovány žádné krátkodobé cenné papíry. Dlouhodobý finanční majetek společnosti je tvořen majetkovými účastmi a podíly, oceněnými pořizovacími cenami, které zahrnují cenu pořízení a přímé náklady související s pořízením, například poplatky burzám a makléřům.

K účtování opravných položek k majetkovým účastem a podílům účetní jednotka přistupuje, pokud u nich dochází k poklesu účetní hodnoty. Rozdíl mezi původní a sníženou účetní hodnotou je považován za dočasný a je účtován jako opravná položka.

Společnost VÍTKOVICE STEEL, a. s. tvořila opravnou položku k podílu ve společnosti EVRAZ Vítkovice International GmbH, která 8. 1. 2013 vstoupila do likvidace. V tabulce 4.2 lze vidět nepřímé snižování hodnoty podílu v této ovládané osobě prostřednictvím opravné položky. Údaje jsou uvedeny v tis. Kč.

Tabulka 4.2 Opravná položka k majetkové účasti

Podíl v ovládané osobě	Zůstatek k 31. 12. 2012	Přírůstky	Úbytky	Zůstatek k 31. 12. 2013	Přírůstky	Úbytky	Zůstatek k 31. 12. 2014
EVRAZ Vítkovice International GmbH	84 497	-	-	84 497	-	-	84 497
Opravná položka k EVRAZ Vítkovice international GmbH	-76 586	-2 106	-	-78 692	-	-	-78 692
Celkem	7 911	-2 106	-	5 805	-	-	5 805

Zdroj: vlastní zpracování, Výroční zpráva VÍTKOVICE STEEL, a. s. 2014

Protože k 31. 12. 2014 nebyl výmaz likvidované společnosti z obchodního rejstříku proveden, byl tento podíl v účetnictví sledované společnosti stále veden. Účetní jednotka k zůstatkové ceně podílu 5 805 tis. Kč nedotvářela opravnou položku, neboť předpokládá, že tato zůstatková hodnota bude pokryta výnosem z likvidace této společnosti.

4.4 Zásoby

Nakupované zásoby jsou oceněny skutečnými pořizovacími cenami s použitím metody pevných cen a oceňovacích rozdílů (odchylka od standardní ceny), přičemž aktualizace standardních cen probíhá dvakrát týdně. Pořizovací cenu zásob tvoří rovněž náklady spojené s jejich pořízením (přeprava, provize, clo).

Opravné položky k zásobám jsou tvořeny na základě fyzické inventury, kdy je posuzováno, zda nedošlo k přechodnému snížení jejich hodnoty. Hodnota nepotřebných, zastaralých a pomaluobrátkových zásob je pomocí účtů OP snižována na jejich prodejní cenu.

K náhradním dílům, jako součástí zásob, byla vytvořena opravná položka ve výši, stanovené vedením na základě stupně odepsání hlavních výrobních agregátů. K zásobám byla v roce 2013 a 2014 vytvořena opravná položka ke krytí rizika, souvisejícího s jejich prodejem za nižší realizační ceny.

Výrobky a polotovary vlastní výroby jsou oceňovány vlastními náklady, které zahrnují přímý materiál, polotovary, přímé mzdy, ostatní přímé náklady a výrobní režii. Ze zásob vlastní výroby byly v roce 2012 společností aktivovány již spotřebované náhradní díly (válce), které však vzhledem k jejich technické povaze a životnosti zůstávají nadále použitelné. K válcům byla vytvořena opravná položka za účelem vyjádření stupně jejich opotřebení. Pořizovací hodnota aktivovaných válců v roce 2014 byla 52 850 tis. Kč. Opravná položka k těmto válcům je vytvořena v hodnotě 49 080 tis. Kč, tedy 93 % jejich pořizovací ceny.

4.5 Pohledávky

Pohledávky jsou oceňovány jmenovitou hodnotou. Hodnota pochybných pohledávek je snižována opravnými položkami na základě věkové struktury pohledávek a individuálního posouzení bonity dlužníků.

Výše pohledávek z obchodních vztahů k 31. 12. 2014 činila 1 007 680 tis. Kč, suma pohledávek po lhůtě splatnosti více než 180 dní činila 205 286 tis. Kč. V roce 2014 byly opravné položky dle očekávané likvidity vytvořeny v celkové výši 162 264 tis. Kč., přičemž z toho 127 283 tis. Kč představují zákonné opravné položky. Společnost vytvářela opravné položky pouze k pohledávkám z obchodních vztahů.

Společnost se účastní několika soudních řízení ohledně svých pohledávek. V konkurzním řízení má přihlášeny pohledávky za společností Stocznia Szczecinska Porta Holding S. A. ve výši 17 799 tis. Polských zlotých (PLN). Podle rozvrhového rozhodnutí soudu společnost VÍTKOVICE STEEL, a. s. získala v rámci částečného vyrovnání částku 1 382 tis. USD (Amerických dolarů). Vymahatelnost zbytku pohledávky ve výši 13,4 mil. PLN závisí na tom, zda bude další majetek úpadce

zpeněžen. Na zbývajících nezaplacenou částku pohledávky společnost vytvořila opravnou položku ve výši 100 %.

Společnost rovněž vytvořila stoprocentní opravnou položku k neuhrazeným pohledávkám ve výši 22 536 tis. Kč, ohledně kterých jsou vedena soudní řízení v Itálii a v Maďarsku a jejich vývoj zatím nelze odhadnout.

4.6 Analýza vývoje stavu a struktury účtů opravných položek

Přehled tvorby a zúčtování opravných položek v posledních dvou účetních obdobích společnosti VÍTKOVICE STEEL je uveden tabulce 4.3. V roce 2014 společnost vytvořila opravné položky pouze v provozní oblasti, a to ve výši 162 134 tis. Kč. Rozpuštěny byly opravné položky ve výši 161 592 tis. Kč. Rozdíl mezi těmito částkami 542 tis. Kč představuje část nákladů odčítaných od výnosů pro účely vyčíslení výsledku hospodaření. Tento rozdíl je součástí částky nákladů vykázaných ve výkazu zisku a ztráty na řádku G. Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období (viz příloha č. 4).

Tabulka 4.3 Změny stavů účtů opravných položek

Opravné položky k:	Zůstatek k 31. 12. 2012	Tvorba OP	Zúčtování OP	Zůstatek k 31. 12. 2013	Tvorba OP	Zúčtování OP	Zůstatek k 31. 12. 2014
DHM	619 246	19 336	-25 240	613 342	11 299	-43 618	581 023
DFM	76 586	2 106	-	78 692	-	-	78 692
Zásobám	692 100	121 185	-	723 731	126 368	-117 974	732 125
Pohledávkám (zákonné)	94 091	14 257	-	108 348	18 935	-	127 283
Pohledávkám (ostatní)	30 774	2 230	-3 555	29 449	5 532	-	34 981
Celkem	1 512 797	159 797	-118 349	1 553 562	162 134	-161 592	1 554 104

Zdroj: vlastní zpracování, Výroční zpráva VÍTKOVICE STEEL, a. s. 2014

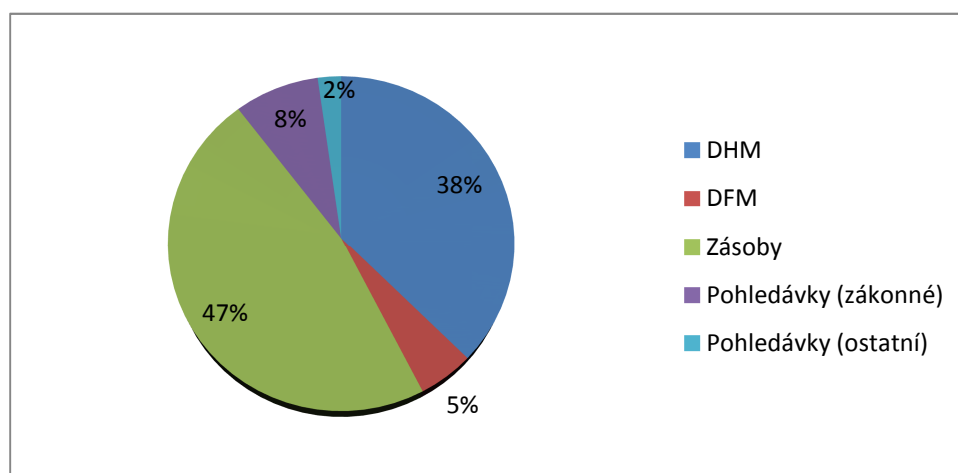
Z tabulky 4.3 lze odvodit, že od konce účetního období 2012 ve společnosti docházelo pouze k tvorbě zákonných opravných položek. V účetním období 2013 byla část účetních opravných položek k pohledávkám rozpuštěna, zároveň však byly k pohledávkám vytvořeny další účetní OP. V účetním období 2014 byly účetní OP k pohledávkám společnosti pouze vytvářeny.

Z grafu 4.1 lze vyzorovat dominantní podíl OP k zásobám a dlouhodobému hmotnému majetku na celkové výši evidovaných opravných položek. Opravné položky k DHM jsou vytvořeny zejména k majetku, jenž je součástí ocelárny, jejíž

provoz byl zastaven k 30. září 2015. Zůstatková cena majetku ocelárny je vyčíslena na 1 106 910 tis. Kč. K tomuto majetku byly v minulosti vytvořeny opravné položky ve výši 558 mil. Kč. Společnost VÍTKOVICE STEEL k tomuto majetku v roce 2014 nevytvářela další opravné položky z důvodu probíhající aktualizace strategických plánů.

Přes 10 % celkové sumy opravných položek je vytvořeno k pohledávkám. Zbývajících 5 % představuje OP k podílu ve společnosti EVRAZ Vítkovice International GmbH, která bude pravděpodobně zrušena v následujícím účetním období, na základě výmazu této společnosti z obchodního rejstříku a vyřazení tohoto podílu z evidence majetku společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s.

Graf 4.1 Podíl OP k jednotlivým složkám majetku na celkové výši OP

Zdroj: vlastní zpracování

4.7 Vyhodnocení tvorby opravných položek a dodržení účetních zásad

Společnost VÍTKOVICE STEEL, a. s. v účetnictví vytvořila opravné položky k DHM, jenž nebyl využíván či byl určen k prodeji a zohlednila nízkou pravděpodobnost realizace nedokončeného majetku nepřímým snížením jeho hodnoty.

Při oceňování zásob a dlouhodobého hmotného majetku vlastní výroby zvolila společnost zahrnutím pouze přímých nákladů a výrobní režie do ceny majetku postup ocenění, který je v souladu se zásadou opatrnosti a zásadou věrného a poctivého zobrazení. Nezahrnutí správní či jiné režie do ceny majetku snižuje možné riziko nadhodnocení majetku, čímž je předcházeno tvorbě opravných položek.

Snížení hodnoty pomocí opravných položek bylo použito i k vyjádření míry opotřebení náhradních dílů, které byly v minulosti spotřebovány, ale zůstávají nadále

použitelné. Prováděním fyzické inventury, zjišťováním, zda nedošlo k přechodnému snížení hodnoty zásob a vytvářením OP ke krytí rizik spojených s prodejem zásob za nižší realizační cenu jsou požadavky legislativy a účetních zásad v oblasti ocenění zásob splněny.

Účetní jednotka také použila správný postup k zachycení snížené hodnoty podílu v ovládané společnosti, jež vstoupila do likvidace. Ocenění ekvivalencí by změnu této hodnoty nemuselo zohlednit. Snížení hodnoty prostřednictvím opravné položky je v tomto případě správnou variantou a zároveň povinností, neboť došlo k významnému snížení hodnoty této majetkové účasti. Vyřazení podílu z evidence majetku před výmazem likvidované společnosti z obchodního rejstříku by nezohlednilo vlastnictví podílu na ovládané osobě a došlo by k porušení zásady věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví.

Pokles hodnoty neuhrazených pohledávek je zachycen prostřednictvím účtů opravných položek v závislosti na době uplynulé od data splatnosti i na základě individuálního posouzení bonity dlužníka. Účast společnosti v soudních řízeních ohledně pohledávek, jí při dodržení dalších požadavků ZoR poskytuje možnost vytváření daňově uznatelných opravných položek k těmto pohledávkám.

Na základě analýzy účetní závěrky společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s. a přílohy k ní, lze usoudit, že účetní jednotkou používané metody oceňování majetku a vytváření opravných položek jsou v souladu s požadavky obecných účetních zásad.

5 Závěr

Požadavek vytváření opravných položek pramení zejména z právních předpisů upravujících účetnictví. Z účetního hlediska představují opravné položky nepřímé snížení hodnoty aktiv, které je zároveň promítnuto do nákladů účetní jednotky. Účetním pohledem lze opravné položky rozdělit především dle typu majetku, k němuž jsou vytvářeny.

Vazba české účetní soustavy na daňovou legislativu však přináší i odlišný pohled na prováděné účetní operace. Z pohledu zákona o daních z příjmů je u vykazovaných nákladů zkoumána i jejich daňová účinnost, tedy vliv na základ daně z příjmů. Opravné položky obecně představují daňově neuznatelný náklad a o jejich výši je nutné základ daně z příjmů zvýšit. Výjimkou jsou opravné položky k pohledávkám, které splňují podmínky stanovené zvláštním předpisem – zákonem o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Opravné položky tak mohou být z hlediska své daňové uznatelnosti děleny na zákonné a účetní.

Zákonné opravné položky k pohledávkám představují při dodržení stanovených podmínek pro daňového poplatníka možnost snížení negativního dopadu na výši zaplacené daně z příjmů, jenž vznikl v důsledku neuhrazení pohledávky dlužníkem v její lhůtě splatnosti. Tvorba zákonných opravných položek je dobrovolná.

Přes snahu účetních jednotek o snížení své daňové povinnosti bývá často současně opomíjena tvorba účetních opravných položek k pohledávkám i ostatnímu majetku a odlišný účel jejich tvorby. Obecně jsou účetní opravné položky vytvářeny zejména k zachycení dočasného snížení hodnoty majetku a předpokládané budoucí ztráty či rizika, které z tohoto snížení plynou. Vytváření účetních opravných položek by nemělo být zanedbáváno, neboť může v podobě sníženého výsledku hospodaření poskytnout včasný varovný signál o možném ohrožení další existence účetní jednotky. Tvorba účetních opravných položek je na rozdíl od zákonných opravných položek povinností účetní jednotky, vyplývající z právních předpisů upravujících účetnictví.

Teoretická část je v počátku zaměřena na právní předpisy a účetní zásady, ukládající povinnost tvorby opravných položek a objasnění některých pojmů spojených s opravnými položkami. Pozornost je rovněž věnována charakteristice pohledávek, jejím účetním a daňovým souvislostem. V teoretické části je zahrnut i pohled na opravné položky z hlediska daně z příjmů, právní úprava zákonných

opravných položek a postupy tvorby a použití opravných položek k jednotlivým složkám aktiv, doplněné o příklady, znázorňující postup při jejich účtování.

Praktická část práce je zaměřena na analýzu tvorby opravných položek ve společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s. Analyzovány jsou především účetní zásady a metody, které společnost používá pro ocenění majetku, důvody a postupy tvorby opravných položek, včetně struktury a výše vytvořených opravných položek. Zjištěné poznatky jsou v závěru praktické části následně vyhodnoceny.

Na základě analýzy účetních zásad a tvorby opravných položek ve společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s. lze konstatovat, že způsoby oceňování majetku společnosti jsou ve shodě s podmínkami uloženými legislativou. K dočasnému snižování hodnoty aktiv prostřednictvím účtů opravných položek dochází ve společnosti na základě důvodů a postupů, jež se shodují s důvody a postupy uvedenými v teoretické části práce. Mimo příčiny uvedené v teoretické části, byly navíc vytvořeny opravné položky k zásobám, z důvodů vyjádření opotřebení (válce). V oblasti opravných položek k pohledávkám se potvrdila domněnka obecné převahy vytváření zákonných opravných položek nad účetními.

Možností analyzovat výši a strukturu opravných položek v účetnictví reálné společnosti a především porovnáním a ověřením teoretických předpokladů, poznatků a postupů tvorby opravných položek s postupy používanými v praxi, byl cíl bakalářské práce naplněn.

Bakalářská práce obsahuje odkazy na příslušné právní předpisy, charakterizuje opravné položky a popisuje postupy jejich účtování. Může tak sloužit jako doplňující materiál ke studiu účetnictví.

Závěrem lze společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s. doporučit, aby ve větší míře své pohledávky zajišťovala vhodnými zajišťovacími instrumenty a předcházela tak vzniku nedobytných pohledávek a tím i tvorbě opravných položek k pohledávkám. Účetním jednotkám obecně lze doporučit, aby nepřistupovaly pouze k tvorbě zákonných opravných položek, ale tvořily i účetní opravné položky, pokud se pro jejich tvorbu vyskytují důvody. Přehlížení nutnosti tvorby opravných položek v některých případech může vést ke zhoršení platební schopnosti a v krajních případech i insolvenční.

Seznam použité literatury

Odborné knihy

- [1] BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky – právně, daňově, účetně*. Praha: GRADA Publishing a.s., 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3
- [2] DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241s. ISBN 978-80-7357-599-1
- [3] FIŠEROVÁ, Eva a Jaroslav FIŠER. *Podvojně účetnictví pro podnikatele*. Praha: Refis Agt, 1995. ISBN 80-900019-9-8
- [4] CHALUPA, R., J. KADLEC, J. PILÁTOVÁ, D. PROCHÁZKOVÁ, R. SEDLÁK, J. SKÁLOVÁ a P. VLACH. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2015*. 13. vyd. Olomouc: ANAG, 2015. 416 s. ISBN 978-80-7263-933-5
- [5] KOLEKTIV AUTORŮ. *Meritum Účetnictví podnikatelů 2015*. 12. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 544s. ISBN 978-80-7478-689-1
- [6] PILÁTOVÁ, Jana a Jaroslav RICHTER. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi: praktická řešení a vzory: daňová a účetní problematika: vybraná související ustanovení*. Olomouc: ANAG, 2009. 111s. ISBN 978-80-7263-534-4
- [7] ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. *Účetní operace kapitálových společností: daňové a právní souvislosti*. 3. vyd. Praha: GRADA publishing a.s., 2011. 250s. ISBN 978-80-247-4018-8
- [8] VAIGERT, Dalibor a kol. *Pohledávky: právní příručka věřitele*. Brno: Computer press, 2006. 272 s. ISBN 80-251-0881-3

Článek v odborném periodiku

- [9] DĚRGEL, Martin. Daňové a nedaňové opravné položky a rezervy. *Poradce* 2016/6. 2016. č. 6, s. 296. ISSN 1211-2437

Elektronické dokumenty

- [10] DĚRGEL, Martin. Interní účetní směrnice. *Daňáři online* [online]. 2005 [cit. 2016-03-28]. ISSN 2464-6873. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d1831v1850-interni-ucetni-smernice-opravne-polozky/>
- [11] PILAŘOVÁ, Ivana. Nedobytné pohledávky a jejich účetní a daňové řešení v roce 2014. *Daňáři online* [online]. 2014 [cit. 2016-02-06]. ISSN 2464-6873. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d36448v46247-nedobytno-pohledavky-a-jejich-ucetni-a-danove-reseni/>
- [12] ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. Opravné položky k majetku. *Daňáři online* [online]. 2009 [cit. 2016-03-09]. ISSN 2464-6873. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d6914v9679-opravne-polozky-k-majetku>
- [13] VÍTKOVICE STEEL, a. s. *Výroční zpráva VÍTKOVICE STEEL, a. s. 2014* [online]. Sbírka listin veřejného rejstříku [24. 3. 2016]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=ba05b64872cc492ebc2c9848d5675d09>

Ostatní

- [14] Český účetní standard č. 005 – Opravné položky
- [15] Český účetní standard č. 013 – Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek
- [16] Český účetní standard č. 015 – Zásoby
- [17] Český účetní standard č. 017 – Zúčtovací vztahy
- [18] Český účetní standard č. 019 – Náklady a výnosy
- [19] Vyhláška č. 500 ze dne 6. listopadu 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. In: Sbírka zákonů České republiky. 2002, částka 174, s. 9690-9722. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3993>
- [20] Zákon č. 40 ze dne 26. února 1964, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 1964, částka 19, s. 202-248. Dostupný také z:

<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1257>

- [21] Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 33, s. 1026-1365. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6144>
- [22] Zákon č. 513 ze dne 5. listopadu 1991, obchodní zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2510>
- [23] Zákon č. 563 ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 107, s. 2802-2809. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2518>
- [24] Zákon č. 586 České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů. In: Sbírka zákonů České republiky. 1992, částka 117, s. 3473-3492. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2640>
- [25] Zákon č. 593 České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. In: Sbírka zákonů České republiky. 1992, částka 119, s. 3565-3567. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2642>

Seznam zkratek

a. s.	akciová společnost
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
č. p.	číslo popisné
ČR	Česká republika
ČÚS	České účetní standardy
D	dal
DFM	dlouhodobý finanční majetek
DHM	dlouhodobý hmotný majetek
FO	fyzická osoba
IZ	insolvenční zákon
Kč	koruna česká
MD	má dáti
mil.	milión
odst.	odstavec
OP	opravná položka
PC	pořizovací cena
písm.	písmeno
plc.	public limited company
PLN	Polský zlotý
PO	právnícká osoba
PS	počáteční stav
Sb.	sbírka zákonů
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
tis.	tisíc
USD	Americký dolar
ÚJ	účetní jednotka

ZC	zůstatková cena
ZDP	zákon o daních z příjmů
ZoR	zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů
ZoÚ	zákon o účetnictví

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6.5.2016

Petr Miczka

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Vzor vnitropodnikové směrnice k tvorbě opravných položek

Příloha č. 2 – Rozvaha společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s. – Aktiva

Příloha č. 3 – Rozvaha společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s. – Pasiva

Příloha č. 4 – Výkaz zisku a ztráty společnosti VÍTKOVICE STEEL, a. s